

עיריית תל אביב - יפו
 פרוטוקול ישיבות הנהלה
ישיבת הנהלה מס' 13
 מתאריך י"ג באב תש"ף (3/8/2020)

השתתפו :	ר. חולדאי	ראש העירייה	
וה"ה : ח. אריאלי	ר. לדיאנסקי	צ. ברנד פרנק	ל. שפירא
א. הראל	מ. להבי	א. יוחנן וולק	ר. אלקבץ
ג. שרעבי	ד. ספיר	ל. שפירא	
וה"ה : מ. לייבה , ר. זלוף , ע. אברהמי , ע. סלמן , מ. גילצר , ש. רימון ברכה , י. דוד , א. שוורץ , א. לוי , א. וייסלברג , ש. שביט , א. שבתאי פרנק , א. כהן , א. בן עמי , ו. קריספין , נ. בן זאב , ב. קידר , ל. זיידה , א. בן אסא , ל. בן חמו , ע. טרויצה , ש. פאוקר קידרון , א. רונן , ע. גלבר , ר. מלטר , א. קלר , מ. אורגלר , ע. לידור מאיר , ג. דקניט , א. סראג' , ג. בן חורין .			

פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)

- 2 -

סדר היום:

1. הערכות לפתיחת שנת הלימודים תשפ"א

2. התכנית העירונית להתמודדות עם משבר האקלים

פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)

- 3 -

29. הערכות לפתיחת שנת הלימודים תשפ"א

מר רון חולדאי – ראש העירייה:

שלום לכולם.

יש לנו ישיבת הנהלה שעוסקת בשני נושאים, כפי שאני מבין.
מזכירת הוועדה, אני טועה?

גב' בן - חורין:

לא, אתה לא טועה, יש שני נושאים, האחד מהם הוא פתיחת שנת הלימודים, והשני הוא התכנית העירונית להתמודדות עם משבר האקלים.

מר רון חולדאי – ראש העירייה:

יש לנו שני נושאים. אחד מהנושאים הוא נושא אקטואלי מאוד, מיוחד מאוד. כל אחד מכם לפי דעתי, יוכל לספר לנכדים שלו יום אחד, שהוא השתתף בישיבה לקראת פתיחת שנת הלימודים בשנת הקורונה, שהייתה ישיבה מיוחדת במינה.
והנושא השני עוסק בטווח ארוך, באיך ייראה הגלובוס בעוד כך וכך שנים, ומה אנחנו יכולים לתרום לדבר הזה.
זה ייקח זמן וצריך קצת סבלנות.
אני מבקש משירלי שתיקח את המושכות לפרק הראשון.
תודה רבה.

גב' רימון ברכה:

בסדר גמור.

תודה רבה. שלום לכולם.

(הצגת הדברים מלווה במצגת) אני משתפת במצגת.

אני אתחיל בזריזות בהצגת כמה שקפים קצרים על איזשהו סיכום של חצי השנה הראשונה של הקורונה, שהתחילה בעצם ב-15 במרץ בהודעה שקיבלנו ביום חמישי בערב דרך התקשורת-שמערכת החינוך מושבתת. השביתו ביום חמישי את בתי הספר, ביום שישי בשעה 16.00 אחר הצהריים קיבלנו הודעה שגם גני הילדים מושבתים, ובעצם באפס זמן היינו צריכים להיערך למציאות שהיא חדשה לחלוטין. ואני ממש אציג מאוד בקצרה איך התמודדנו עם זה. את רוב הדברים העברנו לכם גם בדו"ח וגם במצגת.

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 4 -

בתחילת המשבר שמנו לעצמנו כמה דגשים ועקרונות, כדי שנוכל לנהל אותו בצורה מקצועית. הראשון זה- שקיפות במידע. הבנו שיש פה מצב של חרדה של הורים ושל אי וודאות קיצונית, גם שלנו, אבל אנחנו היינו המבוגר האחראי פה במערכת. ומראש הגדרנו שמה שאנחנו יודעים גם ההורים צריכים לדעת, והגברנו מאוד את כל הקהילות שלנו בפייסבוק, באינסטגרם, בכל מערכת הדיוור שלנו להורים, כדי לאפשר כמה שיותר שקט ורוגע. הגמשנו את המענים שלנו, זה לא זמן לפרוטוקולים ולנוקשות. שמנו דגש מרכזי על אוכלוסיות מוחלשות, בהבנה ששם הבתים פחות מתפקדים וצריכים אותנו יותר.

שיתוף הפעולה עם כל המינהלים בתוך העירייה איפשר לנו להכפיל את הכוח שלנו וזה עזר לנו מאוד. וגם שיתוף פעולה עם רשויות אחרות, גם בייצוא ידע שאנחנו התחלנו לצבור וגם בלמידה מרשויות אחרות.

אני לא אפרט את כל המענים אבל נתנו פה הרבה מענים להורים. אולי הדבר המרכזי שלימד אותנו זה סקר מאוד מקיף שעשינו, כ-17,000 משפחות השתתפו בסקר. עשינו אותו כשלושה שבועות לאחר פרוץ המשבר, כדי להבין במה אנחנו רלבנטיים, במה פחות, איזה מענים עוד חסרים. ובעקבות הסקר גם הצלחנו מאוד לשפר את השירות שלנו. וכל הזמן היינו גם בקשר עם הנהגות ההורים ועם וועד ההורים המרכזי. מבחינת מענים לתלמידים היה הרבה דגש על חומר, גם על מחשבים ניידים, גם על ערכות יצירה, גם על הרבה עבודה עם החינוך המיוחד, על יצירות וכו', גם פה בשיתוף פעולה גם עם מינהל שירותים חברתיים, גם עם מינהל קהילה, גם שפ"ע, גם הדוברות, כדי לאפשר כמה שיותר מענים לילדים, בדגש על ילדים ונוער בסיכון- שכל המסגרות שלהם נשארו פתוחות באישור משרד הבריאות.

מנהלים למנהלים ולצוותי החינוך, בעיקר היו מענים מקצועיים. הבנו שיש פה איזו האצה שצריך לעשות בלמידה של הוראה מבוססת טכנולוגיה, וזה ה-PUSH שנתנו. עשינו מעל 600 קורסים בין מרץ ליולי- למורים ולגננות-איך לעבוד ב-ZOOM, במערכות דיגיטליות ובפלטפורמות שונות. בתוך מינהל החינוך, גם פה הוצאנו כ-1,000 עובדים לחל"ת, 70% מעובדי המינהל היו בחופשה בבית, ואגף משאבי אנוש לקח על עצמו פה לנהל את הסיטואציה בהמון רגישות ובקשר רציף, כולל פתיחת קבוצת טלגרם של מענה ON LINE לכל עובדי המינהל, ולא מעט סרטונים שהעברנו לעובדים כדי לעודד את רוחם ולהיות אתם בקשר.

כמה יוזמות ייחודיות שעשינו במהלך התקופה הזאת:

פתחנו 130 שמרטפויות לילדים של צוותי ההוראה. כאשר מערכת החינוך הבית-ספרית חזרה למורות הייתה בעיה עם הילדים שלהן שלומדים בגנים, ועזרנו להם על ידי שמרטפויות.

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 5 -

לאורך כל התקופה הפעלנו 50 גנים לילדי צוותי הרפואה במוסדות הרפואיים בעיר. מי שעשה את זה זה הסייעות שלנו בגני הילדים שנרתמו לזה.

בל"ג בעומר הרמנו פה מפעל של יום כדי לאפשר רצף תעסוקתי להורים. לא מעט עובדי עירייה מכל מיני אגפים לקחו חלק והתנדבו בגני הילדים וזה היה מקסים ומאוד מאוד ראוי.

הפקנו דו"ח סיכום של הקורונה- עם מה הצלחנו ומה פחות הצלחנו.

והתחלו להתניע את העבודה של ההערכות עם מנהלי בתי הספר.

כשחזרנו אחרי הסגר, גם פה זה אתגר מורכב. זה כלל גם חיטוי. לשבועיים הראשונים רכשנו ערכות של אלכוהול, כפפות ומסיכות לתלמידים ולצוותים. הכנו את כל מוסדות החינוך בקפסולות- מבחינת שטחים, מבחינת שילוט, מבחינת איך נכנסים, איך יוצאים מבית ספר, איך השירותים, כל מערכת השעות הייתה מותאמת לפי גילאים ולפי שעות. וגם עשינו תשתית פסיכולוגית-רגשית כדי לקלוט טוב יותר את הילדים אשר ישבו חודשיים בבית.

כמה מילים על מה שלא הצלחנו. קשה מאוד להצליח בכל דבר בתקופה כזאת, חשוב לנו מאוד ללמוד גם מאי הצלחות.

לא הצלחנו שלכל תלמיד ותלמידה יהיה מכשיר יהיה מכשיר קצה ללמידה מהבית וגם לא אינטרנט בבית, וזה הגדיל מאוד את הפערים בתוך העיר.

לא הצלחנו לעשות עם כל המורות והמורים יישור קו ב-3 חודשים שהיו לנו- בנושא הוראה מבוססת טכנולוגיה, וזה היה הדגש שלנו הקיץ.

לא הצלחנו לוודא שכל ילד וילדה קיבלו לפחות פעם בשבוע שיחה של מה שלומך או מה שלומך מהגננת או מהסייעת. בסקר ההורים שראינו גילינו ש-30% מההורים העידו שהילד במשך חודשיים לא שמע מהגננת או מהסייעת, מבחינתנו זה היה תמרור מאוד מאוד חמור, ואנחנו עושות הכל כדי להבטיח שאם חלילה יהיה סגר פעם נוספת זה לא יקרה.

לא הצלחנו שכל הלמידה מרחוק תהיה מספיק משמעותית, לא לתלמידים המאוד חזקים וגם לא לתלמידים המוחלשים. זה היה מאוד בינוני.

גם לא הצלחנו לתת מענה מספק למשפחות המיוחדות בעיר בתקופת הסגר, הן מצאו את עצמן עם המון המון קשיים עם הילדים, בעיקר עם הבוגרים, במצבי אלימות קשים בבתים ובעצם בחוסר יכולת לתפקד כי הילדים היו בבית, סגורים.

ובכלל, הנוער עם הצרכים המיוחדים היה פחות בתשומת הלב שלנו, שמנו הרבה יותר דגש על הילדים הקטנים-המיוחדים, ולקחנו על עצמנו לשפר את השירות שלנו לנוער.

כמובן שנוצרו פערים לימודיים שזה משהו שלא הצלחנו למנוע.

השחיקה של העובדות והעובדים בגני הילדים ובבתי הספר היא גבוהה.

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 6 -

וגם, אולי הדבר הקשה מכל הוא שגם לא הצלחנו להחזיר את כל הילדים לבתי הספר עם החזרה ללמידה. בשבוע הראשון עמדנו במרכז ובצפון העיר על בין 70%-ל-80% ובדרום וביפו עמדנו על בין 20%-ל-30%. כל יום בדקנו את עצמנו, אחרי שבועיים במרכז ובצפון העיר הגענו- בחלק גדול מבתי הספר ל-100% נוכחות, במרכז העיר הגענו ל-70%-60% נוכחות, ביפו נשארה נוכחות מאוד נמוכה, 20%-30%, בעיקר בקרב החברה הערבית, כי זה התחבר גם עם החג. ולקראת הסוף, במאי, הצלחנו קצת לשפר, אבל יש לנו כ-30% מהילדים שלא ראינו אותם ממרץ, וזה מספר מאוד גבוה. כמה מילים על איך אנחנו נערכים לפתיחת השנה.

אני רוצה להגיד משהו על התנאים המקדימים שאתם אנחנו פותחים את שנת הלימודים. הראשון זה מצב של אי וודאות שהוא כמעט מצב תודעתי מוחי. מבחינה כימית המוח הוא בחוסר איזון כשיש מצב כל כך חמור של אי וודאות, ועם זה אנחנו מתמודדים- גם עם הצוותים וגם עם המשפחות. ומה שאנחנו החלטנו- זה כל פעם לתכנן לחודשיים שלושה ולא ליותר. כדי לנסות ליצור וודאות מיטבית לתכנן לחודשיים שלושה. כרגע אנחנו מתכננים עד סוף אוקטובר, לא מעבר לזה, כי אנחנו לא יודעים איך זה ייראה אחרי החגים. אנחנו נגיע לספטמבר ואז נתכנן את נובמבר- דצמבר, כי אנחנו גם לא יודעים איך אחרי זה יהיה החורף. זו ההתמודדות שלנו עם אי הוודאות.

המצב השני הוא מצב של חוסר אמון. חוסר אמון מוחלט בכלל במערכות השלטוניות. אני לא זוכרת תקופה כזאת של חוסר אמון בכלל בציבור. אני מניחה שיש לזה נגיעות גם כלפי העירייה וגם כלפי מינהל החינוך, וגם עם זה אנחנו מתמודדים בכמה שיותר שקיפות, כמה שיותר הנגשת מידע, כמה שיותר שיתוף של ההורים.

ותנאי הפתיחה השלישי הוא שחיקה, שחיקה גבוהה- גם פה במינהל החינוך, אבל זה פה בתוך הבית ויותר קל להתמודד עם זה, אבל גם של הצוותים בבתי הספר, גם של ההורים שעברו חצי שנה קשה, וגם של התלמידים-שגם אם הם לא יודעים להגדיר את זה כשחיקה אני חושבת שיש איזו זליגה של הילדים בקשר שלהם עם מערכת החינוך, וזה אחד האתגרים שלנו. החזון שלנו מזה שנים הוא חינוך ציבורי מעולה ליד הבית, זה חזון של ראש העיר, והזדמנות לממש את הפוטנציאל של כל הילדים ללא תלות במעמד החברתי-כלכלי. עשינו עדכון לחזון נוכח הקורונה, ובעצם הוספנו פה את הנושא הבריאותי: לתת לכל ילד וילדה חינוך ציבורי מיטבי, בחירות ובשגרה, תוך שמירה על בריאותם ורווחתם של התלמידים, של המשפחות ושל הצוותים החינוכיים. בעצם המשפחות נוספו להיות חלק מהחזון של מערכת החינוך כי אנחנו במצב לא שגרתי.

קצת מספרים: בשנה הבאה, בספטמבר, יפתחו את שנת הלימודים כ-75,000 ילדים בגילאי 3 עד 18. מבחינת הגידול במספר מוסדות החינוך, בבתי ספר יסודיים נולד לנו בית ספר חדש, בית ספר "אלונים" ברמת אביב.

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 7 -

יש לנו שני בתי ספר על יסודיים חדשים : תיכון "צמרות" ותיכון יצחק שמיר. שניהם לומדים השנה במבנה זמני, עד שתושלם הבנייה של בתי הספר.

השנה זו פעם ראשונה שאין לנו גידול במספר גני הילדים של החינוך הרגיל. יש לנו 635 כתות. יש לנו גידול במספר גני החינוך המיוחד, המספר הוא עוד לא סופי כי אנחנו עדיין בתוך וועדות הזכאות. כל יום יש לנו כמה וועדות זכאות, ובשבועיים הקרובים נקיים עשרות וועדות. אני צופה שהמספר של פלוס 10 יגדל מבחינת גני הילדים של החינוך המיוחד.

בחינוך המיוחד נוסף לנו בית ספר חדש. בעצם פיצלנו את בית ספר "מצדה" שנמצא באזור המכללות, ולמעלה מ-90% מתלמידיו, 95% מתלמידיו הם מיפו ומדרום העיר, אז על פי הנחית ראש העיר אנחנו מקרבים את הילדים המיוחדים לשכונות שלהם, ובעצם חצי מ"מצדה" עובר למבנה ביפו כדי להקל על תלמידי החינוך המיוחד שגרים ביפו.

זה מבחינת מספרים.

קצת על ההיערכות שלנו מבחינה לימודית : איך תיראה השנה, איך בעצם תיראה הלמידה. אני אגיד שכל מה שאני אומרת עכשיו הוא נכון לעכשיו. קיבלנו לפני שלושה ימים מתווה של משרד החינוך שהוא נכון לעכשיו, אני אנסה לפשט אותו ואני מזמינה אתכם לשאול שאלות, כי אנחנו כבר מאוד מאוד בתוך הדבר הזה- אז ברור לי שדברים שאנחנו כבר מאוד מבינות כי אנחנו חודשים בתוך זה, יכולים להיות פחות מובנים, ואני מזמינה שאלות.

קודם כל אומר מה אומר המתווה. המתווה אומר שגני הילדים וכתות א-ב' לימודים כרגיל. הם לא מופצלים, הם לא לומדים מרחוק, אין קפסולות, הם לומדים רגיל.

כתות ג-ד' לומדים בקפסולות. מה זה אומר למידה בקפסולות? אני מציגה כאן על גבי השקף איך נראית למידה בקפסולות. זה אומר שלומדים בחצאי כתות, עד 18 ילדים בכתה. לומדים בכלל המרחבים בבתי הספר, לא רק בתוך הכתה, אלא אנחנו מנצלים את המרחבים וניצלנו את הקיץ כדי לאפשר יותר מרחבי חוץ לילדים.

כך נראים השירותים בקפסולות. לכל קפסולה יש את השירותים שלה- כדי לא לזהם, וגם בחוץ הם בריחוק חברתי וכל ילד יודע איפה הוא לומד וכו'.

זה למידה בקפסולות. מי שילמד בקפסולות זה בעצם כתות ג' ומעלה, כשכתות ג-ד' ילמדו 5 ימים בשבוע בבית ספר, בקפסולות, וכתות ה' עד יב' ילמדו בקפסולות אבל בלמידה משולבת, חצי מהזמן הם ילמדו בבית ספר וחצי מהזמן הם ילמדו בבית.

אתם רואים כאן על גבי השקף איך זה נראה. אלה ילדים שלומדים גם בבית, חלק מהזמן הם לומדים בבית ספר, כשהם באים לבית ספר הם מקבלים משימות כדי להשלים אותן בבית, ופה

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 8 -

הנושא של מחשבים וקו אינטרנט בבתיים הוא דרמטי. אם כי אני אגיד שבמצב שאין סגר-
הלמידה לא חייבת להיות בתוך הבית. זאת אומרת, לא חייבת להיות למידה מבוססת טכנולוגיה,
ילדים יכולים להיפגש בבתיים, ילדים יכולים להיפגש במרכז הקהילתי בשעות הבוקר, הם לא
חייבים שזה יהיה מבוסס טכנולוגיה, הם יכולים לצאת מהבית.

אבל בעצם למידה משולבת- כלל הילדים מכתה ה' עד יב' ילמדו בין יומיים לשלושה בבית ובין
יומיים לשלושה בבית הספר.

במידה שיהיה סגר מלא, כמו שהיה לנו, אנחנו מדברים על למידה מרחוק. כרגע זה לא תסריט
שנראה בעין אבל אנחנו נערכים גם אליו, וההיערכות אליו אומרת- למידה מרחוק באופן מלא,
כשכלל הילדים לומדים מרחוק בבתיים. אין אפשרות לצאת, ולכן גם המורים מלמדים מהבתיים
ולא מבית הספר. בכל התסריטים שצירתי עד עכשיו המורים באים לבית הספר ומלמדים מבית
הספר, במקרה של סגר אף אחד לא יוצא מהבית וכל המורים לומדים מהבתיים.
בתמונות זה נראה חינוכי, אנחנו יודעים שזה מאוד קשה, אני יודע גם כאמא שזה מאוד קשה, ויש
לנו אתגר. יש לנו אתגר בלהפוך את זה למספיק משמעותי, וכאמור, שלכל הילדים יהיה מחשב וקו
אינטרנט בבית, כי במקרה של סגר זאת תהיה הדרך שלנו לתקשר עם הילדים.
עד פה יש שאלות על המתווים השונים?

גב' יוחנן וולק:

רק הערה שירלי. רציתי לדבר על התכנים שיועברו. כאשר אנחנו מדברים על היומיים-שלושה
שהילדים ילמדו-אם זה בבית ואחרי זה בבית הספר, אחד הנושאים הקשים שמדברים עליהם
הורים עם ילדים זה כל הנושא החברתי. ומעבר לעניין כמובן של השמנה ואכילת יתר של הילדים
בימים הללו, יש גם את כל הנושא החברתי. רציתי לדעת האם יש איזושהי תכנית-שכאשר הם
יהיו כבר בתוך בתי הספר, אולי קצת פחות תנ"ך ויותר דברים שיעזרו להם בכישורים החברתיים.

גב' רימון ברכה:

אני מיד אגע בזה. זה היה רק מתווה לוגיסטי ותכף אני אגע בתכנים.
רק לראות שהבנו איך זה נראה פיזית, ותכף אני אגיע לזה, ואם עדיין תהיה שאלה את מוזמנת.

גב' ברנד פרנק:

יש לך התייחסויות ללמידה מרחוק בגנים? עשיתם משובים? קיבלתם פידבק, מה עבד, מה לא
עבד, איך נערכים לזה בתקופת סגר?

גב' רימון ברכה:

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 9 -

לא הצלחנו לפצח את זה. אני לא חושבת שאפשר להשלות את עצמנו ולהגיד שאפשר לעשות למידה מרחוק בגני הילדים. אם יהיה סגר- אי אפשר ללמד את ילדי 3 עד 6, הם בטח לא יכולים ללמוד לבד. במקסימום אפשר להראות להם סרטונים, אפשר לעשות שיחה עם גננת אבל זה לא למידה, ואני לא רוצה להגיד שאנחנו יודעים איך לעשות את זה. אני חושבת שנכון להודות בזה שבמידה שיש סגר גני הילדים לא לומדים.

גב' ברנד פרנק:

יש לנו איזשהם פתרונות? יש לנו איזושהי הערכות? למדנו הרי ממרץ מה קורה מבחינת גני ילדים.

גב' רימון ברכה:

כרגע לא מדובר על סגר בכלל.

גב' ברנד-פרנק:

כרגע ברור שלא, אבל אנחנו נערכים פה לכמה תרחישים, אנחנו לא נערכים אך ורק לתרחיש של כרגע.

גב' רימון ברכה:

נכון. אבל אני אגיד את זה שוב: בתרחיש של סגר-הדבר היחיד שאנחנו יכולים לעשות זה גננות שמכינות סרטונים. עשינו את זה גם בתקופת הסגר הראשונה, הם הכינו סרטונים, הם עשו מתכונים עם הילדים, עשו קבלת שבת עם הילדים, עשו תיאטרון בובות ב-ZOOM. זה מה שהם עושים. זה הפגה, זה שעה ביום, זה לא להחזיק ילד, אי אפשר להחזיק ילד בן 3 או ילד בן 4 או ילד בן 5 מ-08.00 עד 14.00 מול המחשב, ובטח לא לאורך חמישה ימים. אז כרגע מה שיש לנו למקרה שיש סגר מלא וגני הילדים לא מגיעים-זה שעה ביום קשר עם הילדים, זה בעיקר לשמור על קשר רגשי בין הגננת והסייעת ובין הילדים.

גב' ברנד פרנק:

מה הכיסוי שלנו של מחשבים?

גב' רימון ברכה:

אני אגיע לזה במסגרת ההערכות.

גב' יוחנן וולק:

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 10 -

רציתי לדעת אם יש משהו בעולם שאנחנו יכולים ללמוד ממנו, כי יש לא מעט מדינות שנמצאות בסגרים, כולל מדינת ויקטוריה באוסטרליה-שכרגע הם בשישה שבועות של סגר, האם אנחנו יודעים מה הם עושים דווקא בנושא של הגנים.

גב' רימון ברכה:

אנחנו מקבלים המון דוחות מהרבה מדינות בעולם, גם מה-OECD, גם מארה"ב, גם מאוסטרליה, מקבלים המון דוחות מהעולם. אין פיצוח של גילאי 3 עד 6. צריך גם להגיד שישראל היא מערכת החינוך היחידה- הציבורית, שבה מגילאי 3 בעצם נמצאים במערכת חינוך ציבורית ולא פרטית. וזה אתגר, זה אתגר.

גב' ברנד פרנק:

זה בעיקר גם פונקציה של גודל כתות.

גב' רימון ברכה:

לא בגילאי 3 זה לא פונקציה של כתות, זה עניין של מה לעשות עם ילד בן 3 מול מחשב 7-8 שעות.

גב' ברנד פרנק:

זה שאלה אחרת-של גודל כתות שיש במדינה.

גב' רימון ברכה:

זה שאלה אחרת.

מר לדיאנסקי:

יש לי שתי הערות קצרות על מה שהצגת עד עכשיו. קודם כל אני רוצה להגיד לך כל הכבוד על השקף הזה של- במה לא הצלחנו. זה דבר חדשני. בדרך כלל אנחנו מראים רק מה הצלחנו, וזה טוב מאוד שיש מספיק אומץ לבוא ולהגיד- לא הצלחנו ב-1, 2, 3 וכן הלאה. זה מעולה. זאת אומרת- לא מעולה שלא הצלחנו אבל מעולה ששיקפת את זה. דבר שני, ואולי צריך להעביר את זה להחלטות של הגורמים הלאומיים. אני חושב שמכיוון שבתל-אביב רוב בתי הספר או כל בתי הספר היסודיים מסתיימים בכתה ו', אני חושב שכתות ז'- עצם העובדה שהם לא מתחילים את השנה בצורה פחות או יותר נורמלית עד כמה שניתן, זה אולי חבל, ואני הייתי מאוד שמח אם כתות ז' היו מתחילים ללמוד או באופן מלא או בשיטה של קפסולות. אני מדבר רק ע לכתות ז'.

גב' רימון ברכה:

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 11 -

אני אתייחס לזה ראובן :

במתווה של משרד החינוך הם שמו דגש על כתות ז', הם שמו דגש על המעברים. ובמתווה האחרון שהגיע ביקשו שגם במקרה ש-ז' עד יב' ילמדו רק יומיים בשבוע בבית ספר, כתות ז' ילמדו כמה שיותר, בדיוק מתוך אותה הנחה שז' היא כתת מעבר ולכן יש צורך חברתי יותר גבוה.

מר לדיאנסקי:

מצוין.

גב' רימון ברכה:

זו הערה שהיא במקומה.

מר ספיר:

גם לי יש שאלה, אם אפשר.

לעניין הסגר, אם עכשיו חס וחלילה מודיעים על סגר, האם אנחנו ערוכים? האם המנהלים ערוכים? האם המורים ערוכים? יש מערכי שיעור מוכנים? לא צריכים ללמוד את הכל מהתחלה? יש ערכות? הכל מוכן?

גב' רימון ברכה:

התשובה היא כן. זה בדיוק מה שאנחנו עושים עכשיו בקיץ, בדיוק זה.

מר ספיר:

כל מה שצריך?

גב' רימון ברכה:

כן.

מר ספיר:

מעולה.

גב' רימון ברכה:

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 12 -

מה המיפוי שאנחנו עושים כרגע בבתי הספר כדי לראות שאנחנו ערוכים :
קודם כל מיפוי פיזי, אנחנו ממש סופרים את מרחבי הלמידה, את הכתות, את הממדים, את הפרוזדורים, כל מקום שאפשר ללמוד - כמה כתות פנויות וגם מרחבים נוספים. אנחנו רואים איזה מרכז קהילתי יש ליד כל בית ספר, איזה עוד מרחבים שאפשר ללמוד בהם יש ליד כל בית ספר. זה לא חייב להיות מרחב סגור, זה יכול להיות מבחינתנו גם ככר רבין כמרחב, והמוזיאון כמרחב, והים כמרחב. אנחנו עושים מיפוי ובונים תכנית לימודים מותאמת, עם מערכים לכל המרחבים שיש מסביב לבית ספר כדי לראות שיש לנו מספיק מקום לילדים.
המיפוי השני שנעשה עכשיו בבתי ספר הוא של ההון האנושי. כמה מורות, סייעות, גננות, ממלאי מקום, מדריכי תל"ן, מורות של "יובל חינוך" וכו' יש לנו בכל בית ספר. כשפה אני אגיד שבנינו, ורובי חיבר אותנו לפיקוד העורף לבקשתנו ובנינו בעצם מערכת מידע מאוד מאוד משוכללת, שהיא עושה סימולטור למנהלים על כל כח האדם שיש להם - מי בבידוד מהתלמידים, מי בבידוד מהמורים, מהגננות, מהסייעות, עם סימולציה של כל מרחבי הלמידה שהם יכולים להכניס, ובכמה לחיצות כפתור הם יכולים לדעת איזה כתות יש להם, כמה מקום יש להם, מה כוח האדם שיש להם, וזה נותן להם מפה מאוד משוכללת של מה הם צריכים בבית ספר. ולנו כעיר זה נותן מפה על כל העיר : כמה מורים בבידוד, כמה סייעות, כמה גננות מרחבים פיזיים יש לנו, מה חסר לנו ואיפה אנחנו צריכים להשלים. זו מערכת מידע שפיתחנו פה, נעמה מוטולה פיתחה את זה יחד עם פיקוד העורף, וזה מושך את הנתונים ממשרד החינוך.
זה מיפוי של ההון האנושי והמרחבים הפיזיים.
מיפוי פדגוגי בעצם אומר מה ההון של הידע שקיים כרגע בצוותי המקצוע אצלנו, זה לשאלתנו של דורון. זה עיקר העבודה שלנו עכשיו, עיקר העבודה שלנו לאורך השנה הבאה זה הדרכת מורים. אנחנו גם מניחים שזה ישתנה וישתכלל במהלך השנה, אבל בעצם מה שעשינו, ופה מרכז "פסגה", מרכז להכשרת מורים שלנו, להכשרת סגלי הוראה, בעצם יצר את כל הקורסים שאתם רואים עכשיו על גבי השקף, שזה כל מיני סוגי מענים שונים, כי כל צוות נמצא במקום אחר, וכל בית ספר יכול לבחור את המענים לפי סוגי הלמידה שחסרים לצוותים שלו. וממש עשינו מדריך לבית ספר - איך הופכים לבית ספר היברידי, בית ספר שמלמד גם מהבית וגם מבית ספר ומבסס את עצמו כלמידה מרחוק. יש פה ממש מפה של צעדים. אני מזמינה אתכם להיכנס לאתר של מרכז פסגה, הוא מאוד מאוד מלמד, ולראות ממש מפת דרכים שעשינו לבתי הספר - כדי לשכלל אותם וכדי שהם יהיו ערוכים לספטמבר לכל תרחיש.

גב' ברנד פרנק:

כמה מבתי הספר כבר נמצאים בתוך זה?

גב' רימון ברכה:

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 13 -

כלל בתי הספר היסודיים בתוך זה, ובחטיבות הביניים אנחנו ב-60%-50%, והשאר בשבועיים האחרונים של אוגוסט- אנחנו נסיים את ההכשרה, את ההתחלה בשביל ספטמבר אוקטובר. שוב, אנחנו נערכים לספטמבר אוקטובר, ואחרי זה, במהלך ספטמבר- אוקטובר אנחנו נמשיך הלאה.

גב' ברנד פרנק:

את דיברת קודם על 600 קורסים למורים.

גב' רימון ברכה:

נכון.

גב' ברנד פרנק:

אז רוב המורים כבר עברו הכשרה של למידה מרחוק?

גב' רימון ברכה:

רוב המורים עברו הכשרה בסיסית. כאשר במרץ סגרו את בתי הספר, ויש מורים שאפילו לא ידעו לעבוד עם ZOOM, כמו שאנחנו לא ידענו לעבוד עם ZOOM, התחלנו עם ממש קורסים בסיסיים של איך עובדים מרחוק, איך עושים שיחה אישית מרחוק, על פלטפורמה של מייקרוסופט, של גוגל, כל מיני פלטפורמות טכנולוגיות. יש מורים במצבים שונים והיינו צריכים לעשות יישור קו קודם כל על הבסיס. בזה השקענו את החודשיים הראשונים עד פסח. מאחרי פסח התחלנו לעשות מיפוי יותר מקצועי, של איזה מורים, איזה צוותים, איזה מקצוע, איזה תחום דעת צריך, וכך בנינו את ההכשרות של הקיץ.

גב' ברנד פרנק:

וכמה משתתפים בהכשרות הקיץ?

גב' רימון ברכה:

זה אלפים, זה באלפים. זה מורים, זה צוותים, זה רכזים.

גב' ברנד פרנק:

זאת אומרת, רוב המורים של תל-אביב עברו הכשרה של למידה מרחוק-שהיא לא רק איך פותחים ZOOM אלא גם איך בונים מערך שיעור שמחזיק ככה.

גב' רימון ברכה:

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 14 -

נכון.

גב' להבי:

איך בונים מצגות, איך יודעים להעביר מערך שיעור מרחוק.

גב' ברנד פרנק:

מעבר לאיך לפתוח מחשב, הפוקוס צריך להיות גם איך מחזיקים את הילדים בשעות הארוכות האלה.

גב' רימון ברכה:

נכון.

גב' להבי:

שירלי, לפני שאת עוברת שקף, מאחר שדיברת בשקף הקודם על המרחב הפיזי, ואנחנו יודעים שהמרכזים הקהילתיים לא עובדים היום, השאלה היא-האם לא ניתן היה להכשיר חללים, מעבר לסכימה הזאת של הכתות האלה והכתות האלה- שהחלטנו למצוא להם פתרונות, ולמצוא פתרונות גם לגילאים אחרים.

אני מוצאת שהלמידה מרחוק היא מאוד קשה, אני מוצאת שזה קשור מאוד לאופי של התלמיד- אם הוא יודע להיות לומד עצמאי או לא. זה תנאים בבית- של שקט, אפילו אם יש שני תלמידים אח ליד השני לפעמים זה קשה. זה תנאים של מחשבים, זה תנאים של WIFI, זה תנאים של הורים, לפעמים ההליכה לבית ספר היא בריחה מבית אלים ובעייתי וקולני. והשאלה האם אנחנו לא צריכים, אם לא לפתוח כיתות במרכזים הקהילתיים-לאותם גילאים שהחלטתם שלומדים מהבית, או המדינה החליטה, לפתוח מרכזים קהילתיים לטובת ילדים שמתקשים ללמוד בבית- כדי שיוכלו ללמוד ממרחב ציבורי כלשהו.

אני מוצאת שזו שיטה שתגדיל את הפערים בין בעלי יכולות מכל הסוגים : בעלי יכולות פדגוגיות לימודיות, לבין בעלי יכולות כלכליות. בתים גדולים לעומת בתים קטנים, זה נורא ואיום.

גב' ברנד פרנק:

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 15 -

צריך להניח את זה על השולחן. הלמידה מרחוק, לדעתי, על פי מה שהבנתי, ואני מניחה שיש בטח חלק מהמשובים שתומכים את זה אצלכם שירלי, היא למידה שמגדילה פערים. ואני חושבת שאחד האתגרים שלנו כרשות הוא-איך אנחנו מצמצמים או איך אנחנו לא בורחים מהחזון של חינוך שוויוני ציבורי ששם דגש על חלשים. כי אין מה לעשות, זה תלוי בית, זה תלוי הורים, זה מעביר את העומס שוב על ההורים בסופו של דבר. אי אפשר אחרת לעשות את זה, ואנחנו צריכים להיות מודעים לזה.

גב' להבי:

אני רוצה לתת דוגמא:

היה יום שישי אחד לפני כחודש, שצלצלתי לגל בסערת נפשות, והאמת היא שהוא ענה לי. וסיפרתי לו על ילדה בת 16, שמאז שהיא קטנה היא נעה ונדה בין בתי חולים ללא יכולת להחזיק מעמד במסגרת בית ספרית, עם 100% נכות. אמא שלה נמצאת איתה בבית כל היום, היא ניסתה ללמוד מרחוק. אבל, לפני הקורונה היו מגיעים אליה הביתה ללמד אותה בבית, אבל מאז הקורונה- שכל הלמידה מתנהלת מרחוק-אין עזרה, אין סייעת. היא אומרת שהיא שוחחה מספר פעמים עם היועצת בבית הספר, אני מדברת על עירוני ט', אבל שום דבר לא מתקדם. יש מורה בבית ספר שמוכנה ללמד אותה-אבל הם צריכים מחשב ו-WIFI ואין לה מחשב. גל כבר חודש ימים מנסה לעזור לי לקבל מחשב מאיזה עמותה וללא הצלחה. הילדה הזאת עברה כבר את בחינות הבגרות בלי מחשב, כמובן היא נכשלה, גם ככה הוא מוחלשת. ואני מביאה את הסיפור הזה כדי שבאמת יהיה ברור שיש פה מקרים, ואי אפשר להגיד מכסות של מחשבים או מכסות של מקומות. צריך להבין שצריך להגיע לרמה שאם עד היום התלמידים היו מגיעים אלינו לבית ספר ואנחנו בחנו את היכולות שלנו לעזור להם כשהם באו לבית ספר, היום את צריכה להקים צוות שילך לתלמידים האלה הביתה ויראה מה המצב שלהם בבית.

גב' ברנד פרנק:

מיטל, זו השאלה ששאלתי את שירלי קודם והיא אמרה שהיא תתייחס לנושא של מה רמת הכיסוי שלנו כרשות, מה רמת הכיסוי שלנו על הילדים פה.

גב' להבי:

אז חיזקתי את דבריי ציפי, עם מקרה ספציפי שמדיר שינה מעיני, ויש עוד כאלה.

גב' ברנד פרנק:

את צודקת.

מר שרעבי:

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 16 -

אני רוצה לשאול עוד שאלה, גם היא בנושא הזה של הלמידה מרחוק. מכללות, כל מיני מוסדות לימוד אחרים, ברגע שהמורה מלמד כבר בכתה הם מצלמים את השיעור, והשיעור הזה נכנס ON LINE למערכת מסודרת, שהילד יכול לאחר מכן, אם הוא לא הבין משהו בשיעור או שהוא פספס משהו בשיעור, או שהוא לא יכול היה להיכנס לאותו שיעור ספציפי, הוא יכול להיכנס לתוך המאגר של בית הספר, להוריד את השיעור הזה ולראות אותו ON LINE בצורה מסודרת. האם זה קיים, ואם לא- האם אנחנו מתכוונים לעשות את זה.

גב' רימון ברכה:

זה קיים בעיקר בעל יסודי, לא ביסודי.

מר שרעבי:

מדובר על העל יסודי.

גב' רימון ברכה:

כן. ובגלל שזה היה מרץ זה היה בעיקר קורסים לקראת הבגרות, ואז הכל צולם וילדים יכלו להתכונן לזה.

אני רוצה להתייחס לדברים של מיטל ושל ציפי:

לגבי מרחבים פיזיים, כרגע הקושי שלנו הוא לא במרחבים פיזיים. אני בהחלט מסכימה עם מיטל- שכל שילדים יגיעו ונראה אותם בעיניים, ושהם יהיו עם המבוגרים-אנשי החינוך בסיטואציה, זה ייטיב לכולם. זה לא רק מיטיב לאוכלוסיות המוחלשות. אני רוצה להגיד משהו על למידה מרחוק בהקשר של אוכלוסיות מוחלשות.

אנחנו ראינו שדווקא ילדים, למשל האריתראים, ילדים שהיו מתקשים בכתה, בתקופה של הלמידה מרחוק הם ממש התעצמו מזה. הם כל כך שמחו מהעבודה עם מחשבים, וגילינו אצלם יכולות טכנולוגיות מאוד מאוד גבוהות, והמורות ב"קשת" וב"גוונים" העידו שהרבה יותר קל להם להאיץ את הלמידה ולהעניק אותה דווקא דרך למידה מרחוק. אז אנחנו לא יכולים להגיד בהכללה שאצל אוכלוסיות מוחלשות זה כך ואצל הילדים האלה זה כך. לילדים עם הפרעות קשב וריכוז יותר טובה הלמידה מבוססת טכנולוגיה.

מה שעושים עכשיו מנהלי בתי הספר, ואת זה חשוב לי להבהיר: אנחנו לא עושים הכללות של תלמידים, של קבוצות, של גילאים, אלא ממש עושים מיפוי ברמה של איזו קבוצת ילדים נכון להלמוד איך. אם יש 5 ילדים שנכון להם ללמוד כך-הם ילמדו כך, חמישה ילדים שנכון להם כך-הם ילמדו כך. והיות שהמנהלים מכירים את התלמידים שלהם, זו ההזדמנות שנוצרה לנו בקורונה,

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 17 -

ממש לעשות מערכות שעות פרטניות לילדים לפי החוקות שלהם, לפי המאפיינים שלהם ולפי הצרכים שלהם.

והיות שאנחנו לא מדברים על סגר גם לא צריך מחשב לכל ילד, אפשר 5 ילדים שיעבדו סביב מחשב אחד- בבית, בכתה וכו', ואנחנו יכולים לחלק את המשאבים שלנו בצורה יותר נכונה, כשאין לנו כלל אחד. חשוב להבין שבחודשיים האחרונים זה מה שהם עושים. המחנכים והמנהלים- זה מה שהם יושבים ועושים, את כל מה שהם למדו מהגל הראשון הם עכשיו בונים ומתאימים את בית הספר שלהם לפי סוגי הילדים, מהיכרות אישית שלהם את הילדים. ולכן זה גם לא דומה מבית ספר לבית ספר. אנחנו נתנו עקרונות, אני אציג עכשיו את העקרונות, ומשם נשלחו המנהלים לעבודה לפי העקרונות האלה.

מה העקרונות שקבענו :

עקרון ראשון הוא- לעבוד מאוד על היחסים בתוך בית ספר, מתוך הנחה שככל שמערכת היחסים בתוך בית הספר- של הצוות, של מנהלת, יועצת, פסיכולוגית, מחנכות, מורות מקצועיות וכו'- יהיו טובים, זה יביא להצלחה בלמידה. העיקרון הזה הוא גם מבוסס מחקר. את כל העקרונות האלה לקחנו מלמידה מהעולם: מדוחות, מאוניברסיטאות, ממדינות שונות, וגיבשנו אותם לחמישה עקרונות שלנו.

העיקרון השני הוא קידום שוויון: זה ממש להתאים את הלמידה לצרכים שונים של ילדים, כפי שאמרתי לפני מספר דקות.

העיקרון השלישי הוא להעביר כמה שיותר אחריות על הלמידה לילדים לא להורים אלא לילדים. וגם פה, עיקר העבודה זה איך מלמדים ילדים ללמוד לבד. גם איך מלמדים מורים להעביר אחריות, וזה קשה בעיקר בעל יסודי כי הם מאוד לחוצים עם הברויות, אבל איך מלמדים אותם להעביר אחריות, וגם איך הלומדים לומדים ללמוד לבד כדי שזה לא ייפול על ההורים. זה אחד האתגרים שלנו.

גב' יוחנן וולק:

אני שואלת וגם רוצה להעיר :

א. האם כאשר את מדברת על אחריות על הלמידה- זה גם ליסודי וגם לחטיבות ולתיכונים?

גב' רימון ברכה:

ברור. אמרתי שבעל יסודי עם המורים יותר קשה כי הם פחות משחררים, ביסודי זה יותר קל עם המורים. עם המורים בעל יסודי יותר קשה להעביר.

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 18 -

גב' יוחנן וולק:

זאת אומרת, שלצורך העניין אנחנו לוקחים אנחנו לוקחים את הסיטואציה המשברית הזאת ובעצם משנים קצת את דרך הלמידה, ובעצם גורמים לכך שהילדים יהיו לומדים עצמאיים מכתה א'?

גב' רימון ברכה:

ברור. אני לא יודעת אם מכתה א', אבל מרגע שהם יכולים לקרוא ולכתוב. זה כולל גם שימוש במחשב אגב. היות שתלמידי כתות א'-ב' לומדים רגיל ויגיעו לבית ספר כל הזמן, אני חושבת שאנחנו נשים את הדגש דווקא מכתות ה' ומעלה, כי כתות ה' בעצם יבואו רק יומיים-שלושה לבית ספר, ומאוד מאוד חשוב לנו שתהיה למידה בימים שהם לא בבית ספר. אישית אני מאוד בחרדה מתלמידי ה'-ו'.

גב' יוחנן וולק:

אבל לצורך העניין כרגע אנחנו נמצאים בסיטואציה בה אנחנו מדברים על אחד משלושת המתווים, כשהמתווה הראשון שמדובר עליו הוא שעד כה ב' הם יגיעו לבית הספר.

גב' רימון ברכה:

לא. עד ד'. עד ד' הם מגיעים מלא.

גב' יוחנן וולק:

עד כה ד' הם מגיעים באופן מלא לבית הספר, אבל יכולה להיות סיטואציה שבה- או שכולם יהיו בסגר, או שגם הם יצטרכו ללמוד מהבית, ואני חושבת שכן צריך לשים דגש וללמד את כולם.

גב' רימון ברכה:

לא אמרתי שלא. פשוט יש פה סדרי עדיפויות שצריך לעשות. ובתוך סדרי העדיפויות כשיש 600 ילדים בבית ספר ויש צוות של בין 50 ל-150 מורים, עכשיו אנחנו צריכים לעשות TRADE OFF. ואנחנו נערכים לספטמבר- אוקטובר. לכן אמרתי שעכשיו אנחנו מתכננים את ספטמבר- אוקטובר. רוב הסיכויים שבספטמבר- אוקטובר לא יהיה סגר. בסוף אנחנו עושים פה TRADE OFF ועושים סדרי עדיפויות של מה בא על חשבון מה. יש פה המון החלטות שצריך לקבל, אנחנו מקבלים כל יום 100 החלטות, יכול להיות ש-20% מהן לא נכונות, אבל חייבים כל הזמן לקבל החלטות, ולכן החדות הניהולית פה היא קריטית. לפעמים לא צריך להיערך, למושלם, אי אפשר

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 19 -

להיערך למושלם, אלא להיערך להכי טוב שיש. והיות שאנחנו נערכים עכשיו לספטמבר-אוקטובר, הדגש שלנו, ואני אומרת שוב- זה הדגש שלנו עכשיו, שכתות ה'ו', אלה שלומדים יומיים-שלושה בבית ספר ויומיים-שלושה בבית, הם עוד קטנים, וכתות ז'- כמו שגם ראובן ציין קודם, אלה שלוש שכבות שאם אתם נצליח בספטמבר-אוקטובר, כתות א'- עד ד' יהיו בסדר, הם מגיעים כל הזמן לבית ספר. ברור שיש תרחיש של סגר ואנחנו נערכים אליו, אבל אם את שואלת אותי איפה אני שמה 50% מהמאמץ-זה על אלה שלא יגיעו לבית ספר. לגבי כתות א'- עד ד', התרחיש של סגר הוא 20% מהחשיבה שלנו. אנחנו לא נערכים עכשיו ב-100% מהזמן לתרחיש של סגר, זה יהיה שיקול דעת לא נכון מצידנו.

גב' יוחנן וולק:

אני לא מדברת רק על הסגר. אני מבינה אותך שאת אומרת- עכשיו אני מתכוננת לספטמבר-אוקטובר. אבל אני אומרת שבראיה הכללית שלנו, לדעתי, מאחר שאף אחד מאתנו לא יודע מה יהיה בעתיד, גם לא בהמשך השנה והשנים הבאות, אנחנו צריכים למקד את הפדגוגיה ואת הלמידה, לייצר מצב שיכול להיות שבשנים הקרובות- גם מכתה א' הם לא יוכלו להיות בבתי הספר לתקופות מסוימות וכד'. כלומר, צריך לשנות את הגישה ולייצר לומדים עצמאיים באמת מכתה א'.

גב' רימון ברכה:

זה מה שאנחנו עושים.

גב' יוחנן וולק:

מעולה.

גב' רימון ברכה:

אני רוצה לעבור לעקרון הרביעי שהוא אולי אחד העקרונות החשובים ששמנו פה למנהלים, של זמן זהב. זה אומר שבבית ספר אנחנו עושים את מה שאי אפשר לעשות בבית. ביקשנו מהמנהלים ממש לחשוב-איזה דברים התלמידים יעשו בבית- על פי התכנון שלהם, על פי מערכי השיעור שהם בונים עכשיו, בכל הפרויקטים שהם בונים עכשיו ללמידה בבית, מה הם מרגישים שיהיה חסר לילדים-שאפשר יהיה לעשות רק בבית הספר. ואז כאשר הילדים מגיעים ליומיים בשבוע בבית ספר- זה מה שהם יעשו. זה יכול להיות שיעורי ספורט, זה יכול להיות דיונים, זה יכול להיות שיעורי חברה, זה יכול להיות דברים שאפשר לעשות רק כשרואים אחד את השני וכשמצאים פיזית בבית הספר. זה העיקרון הרביעי.

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 20 -

והעיקרון החמישי הוא העיקרון של המשפחות ושל הקהילה של בית ספר, שראינו את זה כעוגן מאוד מאוד משמעותי למשפחות בחצי השנה שעברנו. כל הזמן לעודד את המשפחות לקשר, ולקשר עם הילדים, ולהסתכל על הילד כחלק ממשפחה, ולהסתכל על הכל כעל טיפול משפחתי, על כל הלמידה כחלק מטיפול משפחתי.

מר לדיאנסקי:

רועי מזל טוב, יש לך יום הולדת היום.

מר אלקבץ:

אתמול.

מר לדיאנסקי:

מזל טוב.

מר אלקבץ:

תודה.

אני רוצה לשאול על משהו בעיני שהוא חשוב.

אם אפשר לחזור שקף אחד אחורנית.

קודם כל העקרונות אינטואיטיבית נראים לי, ואני בטוח שעשיתם תהליך שלם של למידה והבנה- גם של לקחים מעצמנו וגם בכלל, הם מאוד מאוד עושים שכל. העניין של החיבור בין הלמידה עצמה למערכות התומכות וליחסים- זה דבר שמאוד מאוד נראה לי. אני לא מומחה בחינוך אבל זה נראה לי גם כדרך לצמצום כמה וכמה פערים.

אני חושב שהאתגר הכי גדול שיש פה הוא בכך שיש פה איזשהו סוג של סתירה פנימית בין העיקרון השני לשלישי, וזה אתגר שלך ושל הצוותים המעולים שיש לנו. למידה עצמאית זה הזדמנות הכי גדולה של הקורונה. מי שלמד בחו"ל, תארים שלמים אתה לומד לבד, אין להשוות זאת לגישה בארץ. אבל, הלמידה העצמית היא תמיד טובה עם החזקים, היא תמיד יותר קלה לחזקים, גם לחזקים ביכולת ובסגולות האישיות וגם בסביבה התומכת. וקידום השוויון- שהוא ערך מאוד ראוי וחשוב בתל-אביב, יהיה יותר קשה למי שהוא או חלש בלימודים, או שיש לו תמיכה פחות טובה מהבית. לכן אני ממליץ שהדבר הזה יהיה סוג של מוקד למידה קבוע שלנו, כי בדבר הזה יש סוג של מתח פנימי שהוא לא ניתן ליישוב, אפשר רק לנהל אותו. אבל אני חושב שזה מאוד מאוד חשוב לנהל את המתח בין הדברים האלה: בקצה אחד חמד"ע ודברים כאלה ובקצה השני- מקומות שממש קשה להם, כמו שאמרה מיטל. הדבר הזה הוא אתגר אדיר של המערכת בעיני, ושמחתי לשמוע את הדברים בעניין.

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 21 -

גב' רימון ברכה:

תודה. אני מסכימה מאוד.
אני רוצה להוסיף לך סתירה שבעיני היא יותר גדולה: אנחנו מתנהלים כרגע לאור 3 מטרות. כל מערכת החינוך בארץ מתנהלת לאור 3 מטרות שיש ביניהן הגיון סותר, בין כל מטרה למטרה. לא בין עקרון 2 ו-3 כי שניהם מתוך החינוך.
אנחנו נדרשים גם לשמור על למידה מיטבית של הילדים.
אנחנו גם צריכים לשמור על המשק פתוח-כדי לאפשר את ההתנעה של המשק ותעסוקה להורים, ולכן צריך שמערכת החינוך תפעל מגני הילדים.
וגם צריך לשמור על עקומה נמוכה של תחלואה.
אם אנחנו רוצים לשמור על עקומת תחלואה נמוכה, ההגיון היה לא לפתוח את גני הילדים ובתי הספר כי אז יהיו פחות הדבקות. אבל אז איך אנחנו עוזרים למשק לעבוד? ואם המטרה שלנו היא לעזור למשק לעבוד- אנחנו לא תמיד יכולים לשמור על למידה מיטבית. ויש פה שלושה הגיונות סותרים, ששלושתן מטרות חשובות של מערכת החינוך בימים האלה, ובתוך הסתירות האלה אנחנו מתנהלים.
אז אני מסכימה אתך רועי, ואני מוסיפה לך עוד אתגרים.

גב' ברנד פרנק:

יש משהו עם הגנים, שאת וודאי ראית את זה בכל החודשים האחרונים, אפרופו אפשרות של משק לחזור לעבודה, שברגע שיש איש צוות אחד חולה או ילד אחד חולה אנחנו ישר שולחים 35 ילדים במינימום הביתה, או אפילו יותר מזה. השאלה היא האם יש משהו שניתן לעשות-ברמה של הקטנת כתות או ברמה של צהרונים. ראית לבד מה הלך שם מבחינת כמויות, ופה את משביתה את המשק. זה לא ילדים גדולים, זה ילדים שכל כיתה כזאת משאירה הורה אחד לילד בבית אוטומטית, בלי בכלל לחשוב פעמיים. השאלה היא האם לזה יש לנו איזשהו סוג של מענה, הערות, חשיבה, המלצות שלכם, משהו? איך אנחנו מתמודדים עם זה?

מר ספיר:

שאלת המשך אם אפשר:
כמה מורים יש לנו היום בבידוד, ומה הצפי?

גב' ברנד פרנק:

למה אנחנו לא מקבלים את הנתונים האלה בצורה מסודרת, של כמה כתות גן נמצאות בבידוד?

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 22 -

מר ספיר:

והאם מורים בבידוד יכולים ללמד בדרך זו או אחרת גם ב-ZOOM?

גב' רימון ברכה:

מורים שהם מאומתים הם מורים בחופשת מחלה. מורים בבידוד יכולים להמשיך לעבוד מרחוק. כרגע מורים אין לנו בבידוד בכלל. בבתי הספר רמת ההדבקה היא מאוד נמוכה. אין לנו בתי ספר סגורים, יש לנו כתות שיצאו לבידוד ואז הכתה יוצאת עם המורה לבידוד, וזה לא משפיע על כוח האדם בבית הספר. לא סוגרים בתי ספר על ילד או על מורה מאומת, שינו את המדיניות. בגני הילדים זה אחרת, היות שגן ילדים זה גן עם גננת וסייעת וזה לא ארגון גדול של מאות ילדים אלא זה ארגון קטן של 30 ילדים ולכן כל ה-30 יוצאים לבידוד. כל יום נסגרים לנו בין 2 ל-3 גנים שיוצאים לבידוד.

גב' ברנד פרנק:

כמה נסגרו במהלך כל התקופה?

גב' רימון ברכה:

כ-100 גנים נסגרו במהלך חצי השנה האחרונה, כל יום 2-3 גנים יוצאים בדרך כלל ל-5 ימים בידוד, וחוזרים.

גב' ברנד פרנק:

למה רק חמישה? יש גנים שהיו יותר זמן בבידוד.

גב' רימון ברכה:

אמרתי, בדרך כלל בממוצע 5 ימים של בידוד. זה המצב. לשאלתך ציפי-אין לי המלצות. אני חושבת שההחלטה של משרד החינוך היא נכונה- לא לפצל לקפסולות את גני הילדים.

גב' ברנד פרנק:

השאלה היא האם אנחנו יכולים להיכנס למקום שמיטל הזכירה קודם- של הפיצול.

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 23 -

גב' רימון ברכה:

לא. כי אז את צריכה להכפיל את כוח האדם, ואת זוכרת שחשבנו על זה בסבב הקודם -לפצל ולעבוד 5 ימים בשבוע עם גני הילדים, וזה עלה מיליונים על מיליונים וירדנו מזה. אני לא חושבת שהעירייה צריכה לקחת על עצמה הכפלת כח האדם.

גב' ברנד פרנק:

הכל בסדר, אני רק אומרת שזו גם החלטה שלנו מה העירייה לוקחת על עצמה. זו ישיבת ועדת הנהלה.

גב' רימון ברכה:

שאלת אותי, שאלת המלצה שלי. אני אומרת מה ההמלצה שלי ומה הייתה ההמלצה שלי כששאלו אותי.

גב' ברנד פרנק:

המשמעות העירונית היא, ולכן היה נחמד לקבל את הנתון ובעצם איזשהו גרף- כדי ללמוד ממנו על הזמן האמיתי שאנשים היו בבית. הנושא הזה כל הזמן עלה לפיתחי, ואני מניחה שלפתחכם אפילו עוד יותר, ואני חושבת שיש פה משמעות עצומה. ומה עם כל הנושא של להכניס בני שירות, או בכלל לגייס מתוך משק לשעת חירום, אני לא יודעת מאיפה. נתתי מספר רעיונות בעבר, לא קיבלתי עליהם פידבק, לגבי כח אדם נוסף שאולי אפשר לגייס על מנת להרחיב את הצוותים ולאפשר באמת איזשהן כתות קצת יותר קטנות-כדי שפחות אנשים יושבתו כל הזמן. האינטרס הוא אך ורק של מניעת השבתה. אם בעבר, שנים אחורה דיברתי על צמצום, עכשיו אני מדברת על השבתת המשק בלבד.

גב' רימון ברכה:

אם תהיה החלטה של הנהלת העירייה,

גב' ברנד פרנק:

אבל אין נתונים להנהלת העירייה. אין לי נתון אחד שאני יודעת. אפילו, כסגנית ראש העיר שממונה על התחום, כמה גנים הושבתו לאורך החודשים האחרונים.

גב' רימון ברכה:

אמרתי לך. אני אעביר לך נתונים מסודרים, ואם תתקבל החלטה של הנהלת העירייה לפצל כתות- אני אעביר את המשמעות, את המשמעות התקציבית של כח אדם.

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 24 -

גב' ברנד פרנק:

אני חושבת שאנחנו צריכים לקבל תמונה עם הרבה יותר נתונים. אי אפשר לקבל מצגת עם שורות תחתונות. אני צריכה לקבל תמונה עם הרבה יותר נתונים, כדי באמת, את יודעת, לא לסמן V על מצגת. לא באתי לסמן פה V, באתי להבין.

גב' רימון ברכה:

תודה על הפי דבק, אני לא מרגישה שאני מסמנת V על מצגת.

גב' ברנד פרנק:

לא, עלי, עלי.

גב' רימון ברכה:

אני חושבת שאנחנו עושים עבודה מאוד קשה.

גב' ברנד פרנק:

את עושה עבודה מצוינת.

גב' רימון ברכה:

אני ממשיכה הלאה:

אתגרים שאנחנו צריכים להתמודד אתם:

האחד, זה לקדם תחושת בטחון ושייכות של התלמידים.

2. לצמצם את פערי הלמידה.

3. לשמור על תקשורת סדיר העם ההורים.

4. למצוא פתרונות לחוסר במכשירי קצה ומחשבים ניידים. סיימנו עכשיו מיפוי גם בבתי ספר

שבהם חסרים מחשבים ניידים, ביסודי ובחטיבות הביניים, וגם בתי ספר שאין בהם אמצעי תקשוב, של ברקוד, ויש לנו ביום חמישי פגישה עם מנכ"ל העירייה על המשמעות התקציבית של הדבר הזה, זו משמעות תקציבית גדולה מאוד אבל זה כנראה צו השעה כדי לאפשר את הלמידה מרחוק.

לתלמידים שמתקשים מהבית אנחנו בונים עכשיו סיוע פרטני, גם אם זה אומר ללכת לבתים שלהם, וגם אם זה אומר- מתנדבים או עוזרי הוראה שיבואו לעבוד עם הילדים במקרה שהם לא יכולים לבוא לבתי הספר או עם ילדים שהם בסיכון.

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 25 -

סגלי החינוך : אנחנו ממשיכים כל הקיץ בהדרכה שלהם.
ואנחנו מטמיעים , בעיקר בגני הילדים, שגרות של יצירת קשר אישי עם כל ילד וילדה.
מטרות שנמצאות בתכנית העבודה שלנו, ומחר בתכנית העבודה אני אפרט יותר על כל מטרות
המשנה.

גב' להבי:

האם ההגעה הביתה לילדים זה כולל את כל נושא מערכת החינוך המיוחד?

גב' רימון ברכה:

כן.

אני אגיד לגבי החינוך המיוחד, שכרגע יש הבטחה משר החינוך שבכל מתווה מערכת החינוך
המיוחד תמשיך לעבוד כרגיל, גם הכתות הקטנות, גם הילדים המשולבים וכמובן בתי הספר
הכוללניים. אני מקווה שיצליחו לעמוד בזה. זה הדבר המרכזי שעמדנו עליו בדיונים שלנו עם
משרד החינוך, שילדי החינוך המיוחד לא ייפגעו במתווה, כי הם אלה שסבלו הכי הרב בסגר
הקודם.

גב' להבי:

ואלה שאמורים לקבל סיוע הביתה?

גב' רימון ברכה:

אני לא יודעת אם אתם יודעים אבל בסגר הקודם- סייעות הלכו לבתים של הילדים, גם בתקופת
הסגר, הלכו ל-2-3 שעות ביום כדי להקל על המשפחות ולהקל על הילדים. אבל אז שמעו על זה
בשלטון המרכזי והורו לנו להפסיק עם הדבר הזה כי לא כל הרשויות יכולות לעשות את זה, ולא
רצו שתל-אביב תהיה לבד כמי שעושה את זה. זה בא מסולידריות של הרשויות המקומיות,
והפסקנו את זה. אבל במשך שבועיים עשינו ביקורים בבתי של ילדים החינוך המיוחד, וזה היה
מקסים.

גב' להבי:

מה עומד לקרות עכשיו? אם השלטון המרכזי לא מסכים- לא תהיה פעילת כזאת?

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 26 -

גב' רימון ברכה:

קודם כל עכשיו לא עומד להיות סגר. אנחנו כל הזמן תחת ההנחה שלא יהיה סגר, וגם במקרה של סגר משרד החינוך אמר שילדי החינוך המיוחד ימשיכו ללמוד. שתי האמירות האלה יחסית מרגיעות אותנו, ואם בכל זאת יהיה סגר וילדי החינוך המיוחד לא יוכלו להגיע למסגרות- אני מניחה שאנחנו נרים דגל ונבקש שיאפשרו לנו את הדבר הזה. יש לנו יותר זמן להיערך עכשיו. בפעם הקודמת היו לנו כמה שעות, ועשינו הכל-בום-בום-בום.

גב' להבי:

אגב, מדברים על גל שלישי בדצמבר, בנובמבר דצמבר, בחורף- מדברים על גל שלישי.

גב' רימון ברכה:

נכון.

יש לנו מערכת למידה דיגיטלית LMS- שאנחנו כבר שנתיים עובדים עליה יחד עם "מייקרוסופט", מערכת עולמות. יש לנו עוד קוויטש אחרון לעשות כדי שזה יהיה מוכן לספטמבר, ואז כל בתי הספר היסודיים יעבדו על אותה מערכת למידה דיגיטלית. עשינו את זה בלי קשר לקורונה, פשוט כי אנחנו חושבים שזה נכון שתהיה מערכת למידה דיגיטלית. היא מאוד משוכללת, היא מאפשרת משוב, היא מאפשרת שיתוף של ההורים, היא מאפשרת הרבה מאוד משימות, היא מעודדת גם אקלים חיובי בבית הספר. יש לנו עוד PUSH אחרון לעשות בין אגף מחשוב ו"מייקרוסופט" כדי שזה יהיה מוכן, אני מקווה שזה יהיה מוכן לספטמבר. זו מטרת משנה אחת. מטרה שנייה היא: הצטיידות מיטבית של בתי הספר במחשבים. היחס שעליו אנחנו פועלים הוא- על כל חמישה ילדים מחשב נייד, ואז במקרה של סגר או למידה מרחוק אנחנו משאילים את המחשבים מבתי הספר לילדים שאין להם.

המטרה השלישית היא הידוק החיבור של גילאי לידה עד 3 לחינוך כחלק מרצף גילאי ושירות עירוני. אלה גילאים שנפגעו מאוד בתקופה הזאת. גם בעלי הגנים הפרטיים נפגעו- כי הם היו לא לכאן ולא לכאן מבחינת הזהות שלהם- לא כמערכת חינוך ולא כמגזר עסקי פר-סה. וגם ההורים, ההורים שבעצם מצאו את עצמם בלי גוף שנלווה אותם. ולכן פתחנו קבוצת פייסבוק של גילאי לידה עד 3, עשינו מפגשים של שאלות ותשובות לגילאים אלה, וזו מטרת משנה שלקחנו על עצמנו לתקופה הזאת.

מטרה רביעית היא, כמו שאמרתי, להתאים את כל בתי הספר לכל הילדים, מאוד מאוד דיפרנציאלי, מערכות חינוך דיפרנציאליות לחלוטין בתוך בית הספר, עם דגש מרכזי על הצרכים הרגשיים של הילדים.

מטרת המשנה החמישית נוגעת להורים פה בעיר, שמיינהל החינוך דרך מרכז שירות ימשיך להיות מענה מותאם, גמיש, שקוף ומיידי כל הזמן להורים.

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 27 -

וכמו שאמרתי, בתי ספר כעוגן שכונתי. בתקופה של אי וודאות מנהלי בתי הספר הפכו להיות המקום הבטוח של הילדים וההורים בבתי הספר. אני חושבת שאני אעצור פה ולא אפרט לגבי גיוס כח אדם וכל הפעולות של אגף משאבי חינוך כי נראה לי שכבר הארכנו, אלא אם כן אורלי תגיד לי שאת רוצה שאני אמשיך.

גב' וייסלברג צור:

להפך, רציתי לסמן לך להפסיק. אבל החומרים נשלחו אליכם, ואם יהיה צורך נעשה השלמות.

גב' ברנד פרנק:

שירלי, אני רוצה לפרגן לך על מטרה מס' 3, מן הסתם על כך שהחלטתם לבחור את הנושא של החינוך לגיל הרך כמטרה משנית. אני חושבת שזה סופר חשוב. אני לא יודעת כמה אתם מודעים אבל אני אגיד את זה פה, ואמרתי את זה גם בכנסת בוועדות. יש הרבה מאוד גנים שנסגרו. הרבה מאוד גנים פרטיים נסגרו בעיר, נסגרו בכלל בארץ. לפי דו"ח הכנסת האחרון נסגרו 3,000 בארץ. יש לדעתי משהו בסדר גודל, מה שאנחנו יודעים מידיעה, בערך בין 150 ל-170 גנים שנסגרו פה בעיר. יש עומס עצום על המערכות והרבה מאוד לחץ שמופנה בעניין הזה, ואני חושבת שזה חשוב ונכון שמתייחסים לזה. צריך לראות רק איך זה מתורגם בכלל לשורות תקציביות וכל המשתמע מזה, גם בתב"ר וגם לא בתב"ר, כלומר-איזה מענה באמת אנחנו נותנים. כי אם אנחנו מדברים על משק ואפילו חזרה לסמי שגרה במצב האבטלה הנוכחי בלי סגר, אנחנו נמצאים במצב מאוד מאוד מורכב- עירוני במיוחד. אנחנו נצטרך להבין את זה, המצב הוא מאוד מאוד מורכב. אנחנו לא חייבים לתת, אבל הרבה מאוד נסגרו, וזה משוקף למעשה כרגע בכל הוועדות, גם הממשלתיות וגם פה.

גב' יוחנן וולק:

ציפי אני רק אמשיך את דברייך ואני אגיד יישר כח על כל המטרות ועל כל העבודה.

גב' ברנד פרנק:

ברור.

גב' יוחנן וולק:

שיהיה לנו בהצלחה.

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 28 -

מר הראל:

שירלי, אפשר שאלה?
לא הספקת להגיע לזה, אבל אם הבנתי נכון יש מחסור בסייעות. האם את יכולה להסביר לנו רק, ואולי עכשיו בעקבות הקורונה זה ישתנה, אבל מה ההסבר לקושי למצוא סייעות? זה תנאי שכר? זה משהו בעבודה? אם אפשר רק להסביר את זה.

גב' רימון ברכה:

קודם כל אין לנו מחסור בסייעות. אין לנו השנה מחסור בסייעות, ההפך, יש לנו סייעות שיצטרכו להיות שנה רביעית ממלאות מקום ולא יקבלו גן קבוע, כי אין לנו גנים חדשים שנפתחים. הרבה פעמים אחרי 3 שנים שסייעת ממלאת מקום היא מקבלת גן קבוע, השנה אנחנו לא נצליח לעשות את זה ויהיו סייעות שהן יהיו שנה רביעית ממלאות מקום, ומחלק נצטרך להיפרד כי לא פותחים גנים. מה שראית במצגת על 400 סייעות, זו הייתה ההנחה שנצטרך במידה שנצטרך ללמד בגנים בקפסולות. לו היו מבקשים מאתנו שגנים ייחתכו ל-2 ונלמד בקבוצות של 18 ילדים היינו צריכים לגייס עוד 400 סייעות, ופה אני חושבת שהיינו נתקלים בקושי, אבל לשמחתי אנחנו לא נדרשים לזה היות שהוחלט לא ללמד בקפסולות בגני ילדים.

גב' ברנד פרנק:

מה לגבי האפשרות לגייס בני שירות, בנות שירות, כל הדברים שנעמה מנסה לעשות?

גב' רימון ברכה:

כרגע אנחנו לא נדרשים לזה.
אני אגיד לגבי כח אדם שעומדת לצאת קול קורא של משרד החינוך ממש ביומיים הקרובים, לגבי גיוס כוח אדם. משרד החינוך נותן תקציבים לרשויות המקומיות ושעות הוראה לבתי הספר לטובת כוח אדם ולא נצטרך להסתמך על מתנדבים, יהיו לנו מספיק תקנים ושעות כדי לשלם למורים, למדריכים. אנחנו נרצה לשלב יותר אמנים במערכת החינוך, מובטלים מהעיר שנוכל לעזור להם. אנחנו כרגע בונים את זה.

מר הראל:

אם אפשר עוד שאלה קטנה-לגבי הקירוי של בתי ספר. אני יודע ודיברנו על זה שמתקצבים 5 מגרשים בשנה, אם אני לא טועה. מה הפער? מה הדרישה שלנו ומה הבקשות להצללות למגרשים ואיפה אנחנו עומדים?

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 29 -

גב' רימון ברכה:

זה פער מאוד גדול. יש לנו תקציב לחמישה מגרשים בשנה, השנה אנחנו מצליחים לעשות שישה, כי נשארה לנו יתרה. רק להבהיר שמדובר על קירוי מגרשי ספורט, לא על הצללות בבתי ספר אלא על קירוי מגרשי ספורט. זה שינוי מדיניות של העירייה. עד לפני שנתיים המדיניות הייתה שלא מקרים מגרשי ספורט. היות שראובן יסכים איתי שכדור הארץ מתחמם ונהיה יותר חם- אנחנו שינינו מדיניות ואנחנו מקרים את מגרשי הספורט. אנחנו בפער, יש לנו מעט מאוד, מגרשי ספורט מקורים ספורים. יהיו לנו 10 בתום השנה וכל שנה עוד חמישה, ייקח לנו כמה שנים קדימה להשלים את המשימה הזאת. פער גדול. תודה לכם על ההקשבה.

מר רון חולדאי – ראש העירייה:

אני רוצה להגיד שני דברים:

האחד, היתרון והחיסרון של קורונה- שכל דבר שאמרו שיקרה לא קרה או קרה אחרת, ואת זה צריך להבין. זה דבר אחד. מה שכן יקרה, וזה בניגוד להרגשה כאילו משרד החינוך נותן וכן הלאה, זה לא לאורך זמן, זמן הקיצוצים יגיע. העניין הזה של נותנים ועניינים וסיפורים-זה הכל סיבות פוליטיות, לא סיבות אמיתיות שפתאום יש שפע בארץ. מי שמבין את זה ורואה מה קורה סביבנו מבין שמה שלא יהיה- תהיה לנו הקטנה בהכנסות גם בעיריית תל-אביב, ולכן האמירות או השאיפות או הדיבורים על הצורך להוסיף, שיש לנו בעיה כזאת, יש לנו בעיה כזאת, יש לנו המון בעיות ויש לנו תקציב מוגבל, יש לנו יכולות מוגבלות ואנחנו נעשה רק את מה שאנחנו יכולים. ואת זה צריך להבין. אני שמח שיש לנו את האפשרות לעשות את מה שנאמר פה. אני בספק אם עד סוף שנת הלימודים הבאה נצליח לעמוד במה שאומרים לנו היום כי עדיין עוד צפויות תהפוכות במהלך החודשים הבאים- גם בתחום מערכת החינוך. לשנות או להוסיף אנחנו לא נצליח. לא יהיה לנו כוח אדם לשלוח לכל תלמיד הביתה, לא היה לנו גם קודם אבל וודאי שלא יהיה לנו גם היום. את הבעיות אנחנו מכירים, אנחנו מנסים לטפל בהן כמיטב יכולתנו, ואנחנו גם יודעים את מה שאנחנו לא נוכל לעשות למרות שאנחנו רוצים. את הדבר הזה צריך להבין. ולכן, גם אם שירלי לא פרטה פרטים עד הסוף, כל אחד יכול לשמוע את הפרטים, אבל התכנית הזאת מבוססת על המקסימום שאנחנו יכולים לעשות בנתונים הקיימים, אין לנו יכולת לעשות יותר, להערכתי גם נעשה פחות. החשוב הוא- שאנחנו למדנו מהחודשים האחרונים לתת פתרונות בתנאים שונים שלא היינו מורגלים בהם בעבר, והיום אנחנו יותר זריזים, יותר חכמים, יותר יודעים את התורה, ולכן אני מקווה שנעשה דברים קצת יותר טובים ממה שעשינו בעבר. זה הכל. וללמוד.

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 30 -

ואם מישהו חושב שהיום, למרות מה ששירלי אמרה, שכל המורים יודעים ללמד מרחוק והם שולטים במחשב והם יודעים לתת מערך שיעור, ולעמוד ולדבר עם התלמידים, ולהבין ולעקוב אחרי כל תלמיד שהוא ידע באמת כמה הוא עשה ואיך הוא התפתח, לא, אנחנו לא שם. לא מגיעים לשם אחרי התקופה הקצרה הזאת. אנחנו פשוט השתפרנו מאיפה שהיינו ונצטרך עוד להשתפר לכיוון הבא, לעשות צעד קדימה. זה מה שאנחנו משתדלים לעשות. אז אני מודה לכולם. אני מודה לשירלי, אני מקווה ששנת הלימודים תיפתח כמו שצריך, ותודה רבה לכל המשתתפים בדיון.

30. התכנית העירונית להתמודדות עם משבר האקלים

מר רון חולדאי – ראש העירייה:

ועכשיו נשמע על בעיות האקלים, על הצורך בהצללה בבתי ספר.

מר לדיאנסקי:

אני אפתח בכמה דברים, אני רוצה לומר כמה דברים. אחר הצהרים טובים לכולם. אתם בטח יודעים שהקורונה תחלוף אבל משבר האקלים יישאר כאן ואנחנו צריכים לטפל בו. הקורונה היא זמנית אבל המשבר הזה הוא עמוק ועצום, וגם עירויות בעולם לוקחות היום חלק בהתמודדות עם המשבר, והן סוחבות וסוחפות אחריהן ממשלות ומדינות שלמות. אנחנו נציג בפניכם הערב את התכנית העירונית להתמודדות עם משבר האקלים. מדובר בתכנית הוליסטית, מקצועית ורצינית ביותר, ואני גאה על כך שאנחנו העיר הראשונה בישראל ובעצם במזרח התיכון שמגבשת תכנית פעולה להיערכות לשינוי האקלים, ובכך אנחנו גם מצטרפים לקבוצה מכובדת מקרב ערי העולם-כמו פריז, ניו-יורק וסידני שכבר עשו את זה לפנינו. כוחה וייחודה של התכנית הוא בכך שהיא מציבה בפני היחידות העירוניות השונות יעדים קונקרטיים לביצוע, לביצוע מיידי ועד לשנת 2030 עם תחנות בקרה בדרך, והמרכיבים של התכנית ישולבו בתכניות העבודה של העירייה. כי הדרך הנכונה ליישם את התכנית-היא קודם כל מתחילה במחויבות של כולנו, החל מאתנו נבחר הציבור, דרך המנהלים הבכירים בעירייה, מנהלי האגפים והיחידות וכלל העובדים, וכמובן בשיתוף הציבור והסקטור העסקי בעיר- שגם אותם אנחנו נרתום לעניין.

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 31 -

התכנית העירונית להיערכות לשינויי האקלים מחולקת ל-2 חלקים : החלק הראשון זה ההתמודדות עם התחממות העיר, החלק השני זו ההתמודדות עם סערות ושטפונות שפוקדות אותנו, כאשר המשימה הראשונה היא קירור העיר. כל התחזיות שעוסקות בשינויי האקלים מוכיחות שהמרחב העירוני בתל-אביב יפו מתחמם בצור הניכרת, ושינויי האקלים יביאו אותם אירועי חום קיצוניים בתדירות גבוהה הרבה יותר ולמשך פרקי זמן ארוכים הרבה יותר. התכנית שלפניכם מציעה פתרונות מגוונים, ומיד מר איתן בן עמי – מנהל הרשות יציג אותה, מרחבים לקירור העיר באמצעות שיפור התשתיות הטבעיות והרחבת ההצללה- אנחנו נרחיב את המרחב הציבורי העתידי עבור התושבים שלנו. הקירור ייעשה באמצעות היער העירוני, הגדלת התכסית הירוקה, הרחבת ההצללה על ידי עצים ובאמצעים נוספים, בינוי מותאם אקלים, ועידוד הקהילה לאמץ אורח חיים מקיים ומותאם לאקלים המשתנה.

המשימה השנייה היא ניהול המים בעיר. הכוונה היא שיותר מים עתידיים להגיע לעיר באירועי קיצון, מגשמים והצפות למשל, ובמקביל יהיו פחות מים שצפויים להגיע בשגרה, בשל ההתחממות וההתאיידות. באמצעות ניהול נכון של משאב המים-המכוון להכלת המים המגיעים והפנייתם לתשתיות אקולוגיות-עירוניות, נוכל להביא לשיפור החלחול העתידי, שיפור עמידות המערכת האקולוגית החופית והימית.

ובנוסף לזה התכנית כוללת היערכות להצפות מהים, היערכות להצפות בעיר, חסכון במים בגינון, במבנים ובתשתיות.

אני רוצה להודות לאנשים המצוינים ברשות לאיכות הסביבה ולקיימות על ההתמדה, המקצועיות ועל גיבוש התכנית המקיפה והרצינית להתמודדות העירונית עם משבר האקלים-עליה הם עבדו במשך חודשים רבים.

אני רוצה להודות ולציין במיוחד את מנהל הרשות איתן בן עמי, את סגניתו-ורד קריספין, את גיא דקניט ואת ד"ר אורלי רונן-שהיא היועצת המקצועית.

אני רוצה להודות לרובי זלוף-המשנה למנכ"ל על המחויבות והתמיכה שלו בנושא. ליחידות העירוניות השונות והמגוונות- שלקחו חלק חשוב בגיבוש התכנית ושגם יוביל את היישום במסגרת תכניות העבודה שלהן.

אני אציין במיוחד את השותפות של יחידת אדריכל העיר, את אגף שיפור פני העיר, את מינהל בת"ש, יחידת התיעול, מינהל השירותים החברתיים ומינהל קהילה. תודה גם למנחם לייבה- מנכ"ל העירייה.

ל-C40, שזה ארגון הערים הגדולות והמרכזיות בעולם-שהעיר שלנו היא חברה מאוד פעילה ומשפיעה בו.

וכמובן לראש העיר חולדאי-על הרוח הגבית והתמיכה שהוא נותן בהובלת התכנית, ובכלל לנושא איכות הסביבה וקיימות.

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 32 -

ותודה אישית לכל אחת ואחד שלא הזכרתי כאן את שמו או את שמה, שתרמו ותורמים לגיבוש התכנית ומחוייבים למימושה.
עכשיו איתן יראה לכם תכל'ס מה אומרת התכנית.

מר איתן בן עמי:

(משלב זה הצגת הדברים על ידי הדוברים מלווה במצגת) תודה רבה ראובן.
למעשה על התכנית הזאת אנחנו עובדים כבר למעלה משנה וחצי, בעזרת ההנחיה והמתודות שקיבלנו מארגון ה-C40.
אפשר לראות כאן על גבי השקף את הגרף הצבעוני של ההתחממות של תל-אביב. אפשר לראות בבירור איך אנחנו מתחממים. חשוב להגיד, הרבה פעמים כשמדברים על שינוי האקלים חושבים שזה משהו שמיועד לנכדים או לנינים, והתשובה היא לא. אנחנו עושים פה למעשה שני דברים: האחד זה פעולות לשיפור החיים, שזה כאן ועכשיו. החום זה כאן עכשיו. מי שצריך ללכת במדרכות, מי שצריך לשחק כדורסל בבית ספר, מי שייפגע משיטפון. וגם משתתפים במאמץ העולמי לעצירת עליית הטמפרטורה בעולם. אנחנו, חלק מהמקצוענים של העירייה השתתפנו באקדמיה לאקלים שה-C40 ארגון, הציבו יעדים, אנחנו כבר יכולים לציין CHECK חיובי ליד נקודות 1 ו-2, וממש בימים אלה צוות של ה-C40 מלווה פה הרבה מאוד יחידות עירוניות בהתחלת הכנת התכנית חלק ב'- שהיא לצמצום גני הפליטה בעיר, גזי החממה. כפי שאתם רואים יש נקודות ביקורת, ונגיע לזה בהמשך.
התכנית היא, כמו שאמר ראובן, הוליסטית. אם תשימו לב אין פה כמעט יחידה עירונית שלא משתתפת בתהליך הזה, מהתכנון האסטרטגי ועד ליחידות הביצוע. כולל מינהל קהילה, מינהל השירותים החברתיים, מינהל החינוך, כולם בסופו של דבר חייבים להיות בפרויקט הזה, כשיש לנו צוות מדעי מלווה. אני חושב שהרבה מאוד מהדברים נעשו גם קודם, אני חושב שהיחוד של התכנית הזאת ומה שה-C40 למעשה עשו הוא-שכולם מסונכרנים לאותה מטרה, ועיריית תל-אביב, תמיד אומרים שהיא ספינה מאוד גדולה וקשה מאוד להזיז אותה, אני חושב שפה מדובר על שילוב המדרגה הראשונה של כל הצוותים הרלבנטיים בעירייה שמתכווננים לאותן מטרות, לפי ההנחייה של ראש העיר.
אם תשימו לב יש פה גם שותפים, שהרי האקלים לא נעצר בגבולות העיר. אנחנו גם שיתפנו מהתחלה גורמים ממשלתיים, אקדמיה, ארגונים סביבתיים וכו' בסביבה, אתם יכולים לראות את זה. ושינוי מאוד גדול- בכך שכולם עובדים יחד למען מטרה אחת.
אנחנו נשלח את הלינק המעודכן מחר ותוכלו לראות את כל התכנית.
תמשיך אורלי רונן-שהיא היועצת שלנו כבר כמה שנים, וגם לתכנית האסטרטגית העירונית בתחום הזה.

ד"ר אורלי רונן:

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 33 -

ערב טוב.

החלק שלי הוא לעשות איזשהו יישור קו ביחס למידע שעליו אנחנו מתבססים בתכנית. למעשה זה היה הצעד הראשון- להגדיר מה אנחנו יודעים ומה אנחנו לא יודעים. לאורך כל הדרך אנחנו עבדנו בשיתוף פעולה עם צוות מדעי ובשותפות יוצאת מהכלל עם השירות המטאורולוגי ואוניברסיטת קולומביה.

בשלב הראשון אנחנו מיפינו את התכסיות ואת התרחישים הקיימים. זה לא שאנחנו יודעים עכשיו בדיוק מה הולך לקרות אבל אנחנו יכולים לסמן את המגמות החזויות, ולייצר נקודות בקרה שבהן אנחנו נעדכן את הידע הקיים עכשיו.

כמו שאנחנו יכולים לראות פה בטבלה, חיצים אדומים הן בעצם התחזיות היותר חמורות. כמו שראובן אמר קודם- המגמות המרכזיות הן :
עליה בחום בצורה ברורה וודאית.

אנחנו גם יכולים לראות שתהיה, וכבר קיימת ירידה במשקעים.

ובסבירות גבוהה- הקצנה של סערות. כלומר, אנחנו מקבלים בסה"כ פחות מים אבל המים שמתקבלים מגיעים בבת אחת.

אנחנו כבר יכולים לראות, כמו שנאמר, שהחום מתגבר. התחזיות מדברות על עלייה של כ-30 יום נוספים לשנה, ימים שבהם הטמפרטורה תעלה מעל 33⁰, וכבר ניתוח שעשינו ראינו שמ-2004 נוספו 4 חודשים לחודשים שבהם העירייה משקה את הגינון בעיר.

לאחר מכן אנחנו הסתכלנו על הפגיעות העירוניות. המפגש עם משבר האקלים הוא לא רק ניתוח של התופעות האקלימיות שיגיעו, הוא גם ניתוח של הפגיעות והחולשה העירונית. ולכן היינו צריכים לבחון מהן נקודות התורפה העירוניות, מהם ה-HOT SPOT העירוניים. ככל שהעיר מתכסה כך יורדת היכולת שלה לספוח מים. ככל שיש יותר עצים החום מצטמצם. ככל שיש אוכלוסייה יותר קשישה ויותר ענייה-הפגיעות העירונית גדלה.

בחנו את המקומות שבהם מצטלבות האיכויות העירוניות עם התופעות האקלימיות ולמעשה מייצרות מוקדי פגיעות. כך נוצרה ההכוונה לפעולות, להיערכות ולתעדוף שלהן. מפה תמשיך וורד.

גב' ורד קריספין רמתי:

אתם יכולים לראות גם את המיפוי שיאי החום שעשינו בסיוע של אקסלרטור חוסן עם אוניברסיטת נאס"א קולומביה, אדריכל העיר ואוניברסיטת תל-אביב. יש לנו פה ניתוח קריאות מוקד נפגעי ניקוז- שאנחנו רואים באיזה אזור הם מתנקזים בעיר. ואותן סערות מהים שאורלי הזכירה.

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 34 -

בנוסף, יש לנו פה נתונים מתוך סקר של עוני אנרגטי ואנחנו עומדים בערך על 25% נסקרים שנאלצים לוותר על קירור וחימום מסיבות כלכליות. האוכלוסיות הפגיעות הן אוכלוסיות שהבאנו בצורה משמעותית לתוך התכנית הזאת, ואנחנו נפרט את זה בהמשך. זה כמובן בא עם תחזיות הגידול במספר הקשישים בעיר-שהם בדרך כלל גם סובלים יותר מעוני ומעוני אנרגטי. ואורלי הזכירה את התוספת של 4 חודשי השקיה בשנה שכבר מלמדים על הכיוון שאנחנו נמצאים בו החל משנת 2004 עד שנת 2019.

ניתוח ההשפעות הצפויות של שינויי האקלים על תל-אביב בעצם הניב סדרה של אתגרים שאתם אנחנו צריכים להתמודד כדי להמשיך להבטיח את איכות החיים הנוכחית לכלל התושבים לאורך זמן.

איך אנחנו הולכים לטפל בהם? הגדרנו 4 עקרונות מנחים לפעולה.

קודם כל בראש ובראשונה-שימוש בפתרונות מבוססי טבע לחיזוק המערכת האקולוגית. מעורבות של הציבור לאורח חיים מקיים ברחבי העיר.

אנחנו לא משאירים אף אחד מאחור, אנחנו דואגים בראש ובראשונה לאוכלוסיות הפגיעות באזורים הפגיעים.

ואנחנו מחברים בין החדשנות והיזמות התל-אביבית לבין אתגרי האקלים.

מתוך ניתוח התחזיות והתרחישים זיהינו שתי משימות מפתח שלא נרחיב עליהן, ראובן פרט אותן וכולכם תוכלו לקרוא אותן בעבודה. אבל מה שמעניין הוא- שלצורך המימוש שלהם אנחנו קבענו, יחד עם עשרות אנשים בתוך העירייה ומחוצה לה, מגוון כלים ופעולות.

הנחת העבודה שעומדת בבסיס התכנית היא- ששינויי האקלים הם וודאיים אבל אנחנו לא יודעים את עוצמתם והשפעתם, אלה לא קבועים ולא ידועים, ולכן התכנית היא תוספתית והדרגתית. היא תבוצע על פני עשור-כשמידי שנה עשויות להתווסף אליה פעולות נוספות לחיזוק ההיערכות.

הרמזור שלפניכם, אנחנו המצאנו אותו לפני גמזו, מבטא את סדרי העדיפויות שנקבעו לטיפול. באדום אנחנו מסמנים פעולות לתגובה מיידי. אלה פעולות שכל מי שאחראי עליהן כבר יודע שהוא צריך לשלב אותן בתכנית העבודה של שנת 2021.

פעולות בצהוב אלה פעולות רחב-שהיישום שלהן הוא הדרגתי, כאמור עד שנת 2030, גם כן בחלוקה של טווחי זמנים.

והפעולות בירוק אלה פעולות שמשלבות בין אתגרי האקלים וחדשנות ויכולות למנף למעשה את ההיערכות, אבל גם דברים נוספים- לאפשר אולי שגשוג ופיתוח נוספים.

עכשיו אני מעבירה את השרביט לאדריכל העיר.

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 35 -

בעניין הזה של שלושת המצבים וההתייחסויות אני רוצה להתחיל ולדבר בשתי מילים על הפעולות המיידיות, אותו רמזור אדום. אנחנו כבר בעיצומה של עבודה על הסעיפים האלה. בנושא של חום עירוני אנחנו בתהליכים ראשוניים של גיבוש נוהל חום עירוני-שמתייחס למצבי חירום, בדגש על עבודה עם גורמי הביטחון והחירום בעירייה, וקהילה.

בנושא של חלחול, אנחנו- יחד עם אגף רישוי ופיקוח ואנשי שפ"ע ובת"ש- מארגנים כרגע עדכון של כל דרישות החלחול, כדי להבטיח שגם בהיתרי הבנייה, גם בפיתוח העירוני תהיה התייחסות נכונה שתשאיר מרווחים פתוחים לחלחול.

כל הנושא הזה של ניהול מי נגר, כפי שתראו בהמשך-הוא מאוד משמעותי. בבנייה ופיתוח אנחנו ניקח בחשבון השארה וויתור על שטחים בנויים כדי שלא הכל יהיה מכוסה בבטון ולא הכל יהיה אטום. זה מאוד משמעותי. זה לגבי הסוגיה של ניהול מי נגר.

צמצום כריתת יערות. יחד עם פעילות מאוד ענפה של בנייה, של ציפוף, של תוספת- גם של תשתיות עירוניות וגם של בנייה, יש איום מאוד גדול על העצים בעיר. אנחנו מבינים שהעיר צריכה להתפתח, אנחנו רוצים לעזור לכל גורמי התשתית כולל רכבת קלה- לעמוד ביעדים ובלוחות הזמנים, אבל חשוב לנו מאוד להבטיח שבסוף, כשנגמור את כל שבילי האופניים, ויהיו לנו רכבות קלות בעיר, אנחנו נקבל מרחב ציבורי מוצל, ושהעצים שנמצאים במקום: א. הוותיקים יישארו ככל הניתן, והחדשים יקבלו בתי גידול ותנאי גידול שיבטיחו שהם יתפתחו ויהיו טובים. צריך לזכור שצפויות לנו תקופות יובש ולכן הצמחייה שאנחנו בוחרים היום יחד עם שפ"ע- צריכה לקחת בחשבון גם מבחינת מגוון המינים-עמידות ויכולת לעמוד גם בתנאי יובש.

לעניין אנרגיה- נושא מאוד גדול של ניהול וייצור אנרגיה בעיר. אנחנו עובדים כרגע על מהלך ראשון של הצבת פאנלים סולריים על מבני ציבור, מתוך מגמה להגיע עד שנת 2030 לעצמאות אנרגטית במבנה העירייה. ובהמשך אנחנו נצטרך לעבוד חזק מאוד גם על המגזר הפרטי, על יזמים, מרכזי קניות, לפתח תפיסה כזאת שתחייב גם בבניינים קיימים ובוודאי גם בבנייה חדשה להתייחס להיבט האנרגיה. וההיבט הספציפי שאנחנו כרגע מדברים עליו- זה מרכזי חוסן לאנרגיה, דבר שיבטיח במצבי משבר של חום, גלי חום גדולים, שאנשים שיש להם בעיית עוני אנרגטי יוכלו להגיע למרכזים שבהם יהיה מיזוג אוויר, והם יוכלו ליהנות באמצעות אגירת אנרגיה – ממערכות שיאפשרו להם להתאושש במצבי משבר.

כל העבודה הזאת נעשית יחד עם מינהל הכספים, שמלווה אותנו גם מבחינת כלכליות וגם מבחינת כדאיות-כדי שהדברים יהיו מעוגנים.

שתי דוגמאות, האחת לנושא קירור העיר והשנייה לנושא של טיפול וניהול מי נגר.

קירור העיר: שלוש מטרות עיקריות: האחת, שיפור הקירור הטבעי. לנצל את המשאב הזה של עצים בעיר, של צמחייה, ולדאוג שהיער העירוני שלנו יקבל גם שמירה וגם העצמה. אנחנו עושים

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 36 -

פה עבודה יחד עם אגף שפ"ע. התחלנו במיפוי של העצים הקיימים בעיר. אנחנו צריכים להיות בטוחים שאנחנו יודעים לנצל היטב את ההזדמנויות ולשמור על העצים הקיימים מפני האיומים שנמצאים בתהליכי הפיתוח האינטנסיבי שלנו.

אנחנו חושבים שצריך ליווי אקולוגי שיבטיח מסדרונות אקולוגיים בתכנון, בבנייה, בפיתוח, בוודאי בשכונות החדשות בצפון העיר.

ואנחנו עושים מאמץ להגדיל את התכסית הירוקה בעיר על ידי טיפול כל המשאבים הטבעיים שיש לנו: תוספת שטחים ירוקים עד כמה שאפשר, לקלף אספלטים, לצמצם אזורי ריצוף ולייצר אזורים שהם גם מחלחלים וגם ירוקים ומפחיתי טמפרטורה באופי שלהם.

הנושא השני הוא קירור המרחב הבנוי. אנחנו מדברים על הקטע של בנייה, של אמצעים של בנייה בשני רבדים: פעם אחת-להבטיח שיש כיסוי והצללה כמה שאפשר בתוך העיר. קבענו קריטריונים ואנחנו נעמוד עליהם במשך השנה: הנחיות לתכנון צל במרחב הציבורי, בתכנון רחובות, בחצרות בתי ספר, מגרשי ספורט. אנחנו מבקשים להגדיל את התכסית הירוקה ולהבטיח שיש צל במרחב הציבורי ברמה סבירה- גם בככרות חדשים שאנחנו בתכנון שלהם.

בנושא של בנייה – מחר תהיה כתבת טלביזיה, מחר יעברו עם צוות מהטכניון שעושה מדידות בעיר. אנחנו מגלים שהבנייה המגדלית בעיר, בעיקר בנייה של מגדלי זכוכית, יוצרת חממות ועודף חום בעיר, ואנחנו נמצאים בהגדרה ראשונה של קריטריונים שיבטיחו שהבינוי החדש בעיר- גם בחומרים שלו, גם בטיפול במעטפת, יבטיח בינוי שלא גורם לנו לעליית טמפרטורה בסביבה. ויחד עם זה אנחנו מפתחים כרגע תחילתו של מהלך של מבני ציבור מאוכלסי אנרגיה. כך שהתחום של בנייה ירוקה, טיפול במעטפת, מניעת חום עירוני, וניצול והתייעלות אנרגטית במבנים- הכל נכנס לתוך בנייה בהתייחס למשבר האקלים.

האחרון מדבר על קהילה, פיתוח אורח חיים מותאם לסביבה משתנה. אנחנו מדברים על הסברה, על חינוך. היום, נוכח הקורונה, כל אחד מכם יודע שהסיפור של טבע עירוני שהוא קרוב לבית, מקבל עדיפות מאוד גבוהה. צריך לעזור לאנשים להבין איך להתנהג במצבי משבר וצריך לפתח אצלם, בקהילה עצמה, גישה ונגישות לאזורים ירוקים, גינות קהילתיות ומרחב ציבורי ירוק שקרוב לבית.

הדבר הזה מגובה בכרטיסיות פעולה, אנחנו לא נכנס אליהן, אבל כמו שאתם רואים- יש פה שיתופי פעולה עם כל האגפים. העבודה הזאת מחייבת תיאומים עם אגף שפ"ע, עם הרשות לאיכות הסביבה, גורמי התכנון באגף תכנון העיר, גורמי תנועה וחנייה ותכנון אסטרטגי במינהל הנדסה, וכמובן כל ההיבטים החברתיים.

על ניהול מים אני אעבור בקצרה. אנחנו צריכים לפתח ולשמור על שיפור חלחול טבעי. בעניין הזה אנחנו עובדים יחד עם יחידת התייעול ועם אגף רישוי ופיקוח. אנחנו נבטיח נדאג שבהיתרי בנייה

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 37 -

אנחנו מייצרים סטנדרטים לחלחול. כל מה שקשור לחניונים בעיר, יחד עם אגף רישוי עסקים, אנחנו נבקש שגם חניונים בעיר ייקחו בחשבון את הצורך בחלחול, בין היתר גם בהצללה. אנחנו נשפר את העמידות לאורך רצועת החוף על ידי שיפור עמידות המערכת האקולוגית. אנחנו נפתח את הפארק החופי בצפון מערב. ייצוב המצוקים והיערכות להצפות מהים. בנוסף, תהיה היערכות רחבה להצפות בעיר בכל מה שקשור למצבי חירום, טיפול במערכות התיעול. עשינו דיון ראשון במינהל בת"ש בדגש על השכונות בדרום העיר, במקומות שהם יותר רגישים.

ויחד עם העניין של הצפות אנחנו נפתח מתודולוגיה לחסכון במים, להרגלים נכונים ולחינוך לחסכון במים- גם במבנים וגם בתשתיות, כל זה כמובן בשיתופי פעולה עם כל גורמי העירייה. אלה שתי הדוגמאות.

מר בן עמי:

לסיום אנחנו רק נראה בקצרה את פרק 4- שמדבר על זה שלמעשה כל כרטיסיות הפעולה האלה שראיתם, ויש הרבה כרטיסיות פעולה, עם לוחות זמנים, עם אחריות, עם צרכים ודגשים, יוטמעו כבר מתכנית העבודה 2021, למרות שכפי ששמעתם מיואב- על חלק מהדברים כבר התחילו לעבוד עכשיו.

הדבר השני הוא כל הנושא של הטמעה, גם בקרב כל אותם גורמים עירוניים שעדיין לא מכירים את כל התכנית, וגם הסברה לציבור מה הולך להיות, כי חלק מהתכנית מדברת על אורח חיים מקיים. אנחנו נגיש לציבור את האפשרות להיות באורח חיים מקיים ולסייע במימוש התכנית, אבל גם הציבור יצטרך לדעת על מה אנחנו מדברים ולהיות שותף לעניין הזה. הכנו פה סטים שלמים של מדדים וקריטריונים שאותם אנחנו נבדוק לאורך הדרך. וכמו שאנחנו אומרים, אפרופו מה ששירלי אמרה קודם על הקורונה, אנחנו לא יודעים מה יהיה עוד שנתיים שלוש, ולכן אנחנו משאירים לעצמנו את האופציה להיות. נושא אחרון ששאלו אותי לגביו, לנושא התקציב, וגם חלק מהעתונאים שהתעניינו בתכנית: לא הכל תקציב. כפי ששמעתם גם מהדברים של יואב- הרבה מהדברים שאנחנו מדברים עליהם בתכנית הם למעשה הסתכלות אחרת על אותם דברים שאנחנו עושים היום. בחלקם הם לא אמורים לעלות יותר עליונות, אבל לא כולם אמורים לעלות יותר, וחלקם לאורך זמן יכסו את ההשקעה, לכן גם אגף התקציבים מעורב פה. זהו למעשה.

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 38 -

שאל אותי ראש העירייה לפני כחודשיים מה אנחנו עושים עם כל המחויבויות שאנחנו נותנים לארגון ה-C40. למעשה החוברת הזאת- שהגיעה כמעט לכ-80 עמודים, היא המענה לכל הדברים האלה.
ושוב אני רק מודה לכל השותפים, יש הרבה כאלה, שעזרו לנו לייצר את התכנית, ואנחנו מאחלים לכולם בהצלחה.

מר רון חולדאי – ראש העירייה:

חברים, יש למישהו שאלות? רצון להעיר משהו? להבהיר משהו?

מר לדיאנסקי:

רק להגיד כל הכבוד.

גב' להבי:

אני אשמח, כן. תודה.
כמה שאלות בבקשה:

דיברו על זה שלא משאירים מאחור. שלא משאירים מאחור שכונות מוחלשות, שלא משאירים מאחור אזורים מזוהמים. אני רוצה לשאול לגבי התחנה המרכזית, אחד מאיי החום הכי גרועים, אחד ממוקדי זיהום האוויר, אחד מהמקומות שלא ראוי להכליל אותם בתוך האקלים התל-אביבי. מה הדברים שאנחנו עומדים לעשות בעניין הזה כדי להניע ניקוי של הזיהום בהקדם, הוצאה של התחנה מהמקום שלה, שיקום ושדרוג של נווה שאנן.
זה דבר אחד.

מר בן עמי:

אולי נענה אחד אחד מיטל?

גב' להבי:

אין בעיה, בהחלט.

מר בן עמי:

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 39 -

קודם כל במיפוי שעשינו יחד עם אקסלראטור חוסן, שנעשה באזור שכונת שפירא, גם שכונת שפירא היא אחד המקומות, זה ממש צמוד. יש לנו כמה מענים שיחד עם אדריכל העיר אנחנו מתכוונים להכניס לשם. הנושא של התחנה המרכזית הוא חלק ממה שאנחנו יוצאים כרגע לדרך, עם תכנית שנקראת עיר אוויר נקי, יחד עם משרד התחבורה והמשרד להגנת הסביבה.

גב' להבי:

שכידוע לך שזה פרויקט שאני מכירה היטב ועובדת עליו יחד עם ראובן לדיאנסקי.

מר בן עמי:

כן, נכון.

אני אומר שמי שלא מכיר, אחד הסעיפים שם הוא להוציא את התחנה המרכזית מנווה שאנן. בלי שנוציא אותה משם זה הולך להיות קשה מאוד לשפר את הדברים.

מר זלוף:

איתן, סליחה שאני מתפרץ.

אין לנו פתרון בשנים הקרובות לתחנה המרכזית, נקודה.

מר בן עמי:

נכון. ולכן, גם בגלל המצב הזה אנחנו מנסים ומעודדים את המשרד להגנת הסביבה ומשרד התחבורה- לפחות להעביר חלק משמעותי מהאוטובוסים להיות אוטובוסים חשמליים, זה יכול לשפר. אבל כשאנחנו מדברים על הצללה ועצים ולעזור באי החום העירוני- אלה השכונות הראשונות שיקבלו את המענים, וכבר אנחנו מוציאים תכנית יחד עם אגף שפ"ע- איך להגיע ומה לעשות.

זה לגבי השכונות האלה.

גב' להבי:

לגבי התחנה אתה ממשיך?

מר בן עמי:

לגבי התחנה המרכזית? המיקום שלה.

גב' להבי:

אני רוצה להגיד משהו לגבי התחנה.

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 40 -

אני חושבת שאפשר לעבוד בשלושה טקטים בנושא התחנה המרכזית. בטקט הראשון, בטווח המיידי- להעתיק חלק גדול מהקווים מהתחנה המרכזית למחלף הלוחמים. זה אפשרי, זה מתבקש וזה יפחית בצורה משמעותית את המפגע ואת זיהום האוויר. זה בטווח המיידי.

בטווח הבינוני יש לנו פרויקט שנקרא הפיל הלבן, שמשום מה עצרנו אותו, אולי תקציבית, אולי כל מיני. הוא פרויקט שאמור לתרום טכנולוגיה, חדשנות, חדשנות חברתית, יזמות חברתית, שטחים ירוקים לתחנה המרכזית, להחיות בה עשייה חיובית עם הוצאת הזיהום השלילי. ובטווח הארוך- 10 שנים מהיום, זה תב"ע, זה העתקת התחנה למע"ר בן צבי. אבל מאחר שאני פה כבר 17 שנה, סליחה, אני שומעת על הטווח הארוך כבר הרבה שנים. ולכן אני לא רוצה לשמוע טווח ארוך יותר. אני חושבת שאנחנו צריכים להתחיל לעבוד בטקטים של טווח קצר. ושוב אני חוזרת, אפשר להעתיק חלק גדול מהקווים.

מר לדיאנסקי:

מיטל, מיטל להבי, הדיון הוא לא על התחנה המרכזית. את תופסת טרמפ על התחנה המרכזית.

גב' להבי:

אני תופסת טרמפ על סוגיית אקלים.

מר לדיאנסקי:

סליחה. אמרו לך שיש תכנית שעוסקת בזיהום אוויר ואת שותפה לה, ועכשיו עובדים עליה, הרשות לאיכות הסביבה מובילה את העניין יחד עם רובי או בהובלת רובי בהקשר המקצועי. זה יבוא לדיון, יש לנו שולחן עגול שהקמנו לזה.

גב' להבי:

כן, אבל זה לא נוגע לתכנית.

מר לדיאנסקי:

גם אלי פונים אנשי התחנה המרכזית, גם אני מקבל מיילים, גם אני הייתי שם. אני אמרתי להם- אין ביכולתנו כרגע להורות על פינוי התחנה המרכזית, לכן זה לא משהו שהוא אקטואלי. התכנית הזאת היא תכנית הוליסטית, היא הכנסת העירייה כולה על יחידותיה המגוונות לתוך העניין הזה של התעסקות והתמודדות עם משבר האקלים. אז גם לי יש כל מיני שאלות ותהיות לגבי נושאים אקטואליים כאלה ואחרים, אבל זה לא המקום.

גב' להבי:

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 41 -

תודה רבה על התמיכה שלך ראובן- בלתת לי להעלות סוגיות שהן משמעותיות.

אני אעבור לסוגיה הבאה.

אני כן חושבת שיש לנו אפשרות, בטווח הקצר, להעתיק הרבה מפעילות הקווים לחניון הלוחמים. עם כל הכבוד, אני עוסקת בתחום הזה וזה משהו שאני כן מודעת לו. ולשמוע שזה ייקח הרבה שנים-זה אומר שאנחנו לא יכולים לעבוד על פרקים חלקיים בתוך הסיפור הגדול והארוך הזה שמתמשך כבר שנים- שנקרא התחנה המרכזית.

שאלה נוספת, לאדריכל העיר: הזכרת את הסוגיה של האקלימטולוגיה שנובעת מבניית בנייני זכוכית, מסכי זכוכית ומגדלי זכוכית. אני רוצה לשאול האם בחנו את סוגית האקלימטולוגיה לנוכח בניית מגדלים על רצועת החוף והפרעה לזרימת האוויר מכיוון מערב לתוך העיר. אני משום מה חושבת שמגדלים על רצועת החוף מונעים כניסת אוויר ללב העיר ולמרכז העיר ומונעים את המיזוג הטבעי, בלי קשר לזכוכית או לא זכוכית, או עם קשר גם לזכוכית או לא זכוכית. מה נבחן בעניין הזה של רצועת המגדלים?

מר יואב דוד:

אני אתן לזה תשובה קצרה.

בלי קשר לבנייה ירוקה וסטנדרטים של מעטפת, שזה בעבודה, כל בניין שקם היום בתל-אביב על פי תב"ע תקפה, אנחנו עושים לו תכנית עיצוב שכוללת עבודה של יועצי אקלים, כולל בדיקת רוחות וצל. כל בניין שמוקם היום, בוודאי המגדלים בסדר הגודל הזה, בוודאי לאורך קו הים, מקבלים בדיקה מאוד יסודית של ההשפעה שלהם על הסביבה הקרובה ועל העיר: פרוזדורי אוויר. אנחנו דווקא הרבה פעמים דואגים שתהיה טורבולציה של רוח ויהיה מאוד לא נעים לעמוד ליד מגדלים-כשנוצרים פרוזדורי רוח.

אז הנושא הזה נבדק. יש היום טכנולוגיה ותוכנות, מריצים את זה, כולל הרצות עם נתונים, מספרים, קיץ, עונות שנה, נתוני אקלים. אם רוצים, ד"ר בועז קידר- מנהל היחידה לתכנון בר קיימא אצלנו יכול לפרט, אני לא יודע אם זה מעניין כרגע את כולם, הנושא בהחלט מנוטר ומבוקר.

גב' להבי:

אני אשמח ללמוד על זה, אבל לא בהזדמנות הזאת, בהזדמנות אחרת.

שאלה אחרונה, כדי לא להלאות, למרות שרשמתי איזה 6, אבל אני אתרכז בחשובות.

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 42 -

דיברת על אנרגיה. אחד הנושאים שידרשו הרבה מאוד אנרגיה בשנים הקרובות הוא הנושא של תחבורה חשמלית, שמצד אחד יתרום גם להורדת זיהום האוויר, מצד שני הוא דורש הקמת מערכות וספקי כוח. אני יודעת שמתבצעת על זה עבודה. האם זה חלק ממה שנלקח בחשבון בתכנית העבודה הזאת או שזה שניים נפרדים.

ד"ר בועז קיזר:

אני יכול לענות.

שלום מיטל.

אנחנו סיימנו ממש לפני שבועיים בערך- הכנה של דוח ראשוני של כניסה של רכב חשמלי לעיר. כשאני מדבר על כניסה של רכב חשמלי, כולנו יודעים שזו ביצה ותרנגולת, לא יהיו כלי רכב עד שלא תהיה תשתית טעינה, ואנחנו לא נשקיע בתשתיות טעינה מהטענה שאין רכבים שדורשים את אותו שירות. לשאלתך, זה שני דברים שונים. התכנית הזאת שהציגו איתן בן עמי והצוות שלו לא לקחה פרטנית את הסוגיה הזאת, אבל זו סוגיה שאנחנו בהחלט עובדים עליה באופן שוטף.

גב' להבי:

אני לא מדברת על הביצה והתרנגולת-אם יהיו עמדות ויהיו רכבים, אני מדברת על תחנת הכוח שצריך להקים כדי שיהיה מספיק חשמל בשביל שנאים. אני שואלת, מאחר שכל שנאי דורש כל כך הרבה חשמל, ואני רואה את זה, כל עמדת הטענה של אוטובוס דורשת ממני שנאי, אנחנו כבר מדברים על תחנות כוח. אני שואלת, האם בחנו את היקף צריכת החשמל. אני לא מדברת על עמדה, עמדה זה נעשה ברשות לתחבורה וחנייה, אנחנו מטפלים בזה, אני מדברת על עוצמת החשמל שנדרשת בכלל כדי לעמוד בדרישות של מעבר לתחבורה חשמלית, לא עמדות.

מר יואב דוד:

ברשותכם רק מילה אחת, אחרי כן תוכל להרחיב. סוגית האנרגיה בעיר, בעשור הקרוב ובוודאי לאחוריו היא סוגיה שאנחנו נצטרך לעסוק בה. העיר תצטרך לעשות תכנית אב לאנרגיה. זה עניין של זמן, ייקח עוד שנה או פחות שנה, אבל הנושא הזה- ככל שאנחנו נכנסים אליו ומבינים אותו, בין היתר עם דרישת המדינה להכפיל את רדינג במקומה, שזה ליד שדה דב, עם כל המשמעות, סליחה, המטרופת של זה. השאלה של ניהול האנרגיה בעיר, מאיפה יהיו המקורות-גם לתחבורה חשמלית, גם לבנייה העוצמתית שהולכת להיות פה, זו סוגיה שתצטרך לקבל עבודה מאוד יסודית.

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 43 -

אנחנו בהתחלה של הדבר הזה, עוד לא הבאנו את זה להנהלת העירייה כסוגיה, אבל אני בטוח שאפשר להגיד- בשנה הקרובה הדברים יגיעו לידי שלד שיצטרכו לקבל עליו החלטות אם עושים תכנית אב לאנרגיה לעיר, כדי לקבל, אסטרטגית, עקרונות מבחינת כמות, איפה מייצרים, איך מייצרים. הנושא הזה סבוך, יש רגולציה, משרד האנרגיה לא תמיד אתנו, יש פה כמה שדות לא פשוטים שצריך עוד לפצח אותם. בגדול אנחנו יודעים שאנחנו על זה, מה שצריך לעשות כרגע זה לדאוג שהעיר תייצר אנרגיה ממקורות מתחדשים ככל הניתן. עושים בנמל יפו, עושים על הגגות, וזה יצטרך לגבור. פה נצטרך לתת יד. זה דבר שנצטרך להיכנס אליו גם בהיתרי בנייה, גם במבני ציבור, גם בפרויקטים עירוניים. נמל יפו עושה עכשיו כמה PILOTS של רוח, וגלים, ואנרגיה סולרית. על כל הגגות של הנמל, הוא רוצה לקבל עצמאות אנרגטית לכל נמל יפו. אז אולי הוא יהיה המגדלור שלנו- שכל העיר תבין שאנחנו עשויים פחות ופחות להיות נסמכים על שולחן תחנת הכוח "רדינג" ואחרת, ויותר לעבוד על ייצור עצמי ממקורות מתחדשים.

מר לדיאנסקי:

כמו שאתם רואים אדוני ראש העיר, לרשות לאיכות הסביבה וקיימות יש הרבה עבודה: זיהום אוויר, אנרגיה, ועוד ועוד ועוד.

גב' להבי:

מה שאני רוצה להגיד, כל הכבוד על עבודה מצוינת ומקיפה, ובאמת יש הרבה עבודה ויש עוד הרבה מה לעשות, אבל כל הכבוד על הפריסה הזאת של תכנית האקלים, ששמה אותנו בשורה עם ערים מובילות בעולם. העיקר שניישם גם.

מר בן עמי:

תודה.

אני רק אגיד שבנווה שאנן החלטנו שאנחנו הופכים אותה לשכונה מקיימת, יחד עם מינהל קהילה ועם התושבים, וכבר התחלנו עבודות שם- עם התושבים, כשלפחות במה שאנחנו יכולים לעשות וזה תלוי בנו, בעיר, נוכל לעשות את זה בלי קשר לתחנה מרכזית-כן או לא, שזה סיפור אחר.

גב' להבי:

אם נחבר גם למה שאפשר לעשות בתחנה המרכזית, אז אולי ננצח בטווח הקצר. ראובן, יש לנו עוד פרויקט משותף.

מר לדיאנסקי:

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 44 -

עד שיצאנו מהתחנה המרכזית, אז איתן החזיר אותנו.

תודה רבה.

כבוד ראש העיר.

מר רון חולדאי – ראש העירייה:

אם אין עוד שאלות, אז קודם כל תודה רבה על ההצגה.

אני רוצה להבהיר את הדברים הבאים:

1. איך אומרים, אם לא תשאל ילד- איך תדע? אם לא נתחיל- איך נגיע?

אנחנו נמצאים במציאות שבה אנחנו לא יכולים להתעלם, מצד אחד מהתופעה הגלובאלית הזאת, ומצד שני זה מאוד מתסכל שנניח שמדינת ישראל תהיה הסופר-סופר בעולם, כמה היא תשפיע על האקלים של המזרח התיכון, כשמתחולל סביבנו תהליך אחר לחלוטין. אלה שאלות שעומדות בפנינו. וכשמדובר על העיר תל-אביב יפו- ה-51 קמ"ר האלה, מול ה-21,000 קמ"ר, זאת שאלה, שוב פעם, שמרפה ידיים.

אבל מכיוון שאנחנו כל הזמן חושבים ורואים את עצמנו כמובילים בכל התחומים, גם בתחום הזה ההצטרפות שלנו לערים מובילות בעולם, ההתמחות, הניסיון או העשייה, מובילים אותנו קדימה. אני יכול להצביע לפחות לכולנו, שבהמון המון המון היבטים מצבנו מבחינה אקולוגית היום יותר טוב ממה שהיה לפני 20 שנה. אני יכול להגיד בוודאות שאיכות האוויר בגדול יותר טובה ממה שהייתה לפני 20 שנה, מבחינת החרیגה בתקנים שהיו אז לעומת היום. גם בכמות הימים, גם בכמות השעות וגם בחלקיקים מסוגים כאלה ואחרים שהיו, וזה כתוצאה מהרבה מאוד עשייה לאורך השנים.

יש גם הרבה דברים שהם לא תוצאה של עשייתנו אלא התקדמות טכנולוגית. איכות המנועים במכוניות השתפרה ב-20 השנים האחרונות בצורה דרמטית. יורו-5, יורו-6, זה לא דומה ליורו-2 שהיה לנו לפני 20 שנה.

אם כל המכוניות יעברו למצב של מכוניות חשמליות, בהנחה שהדבר הזה אפשרי ויקרה בעוד 20 שנה, אז האם התחנה המרכזית תזהם? האם זאת הבעיה של התחנה המרכזית? לכן צריך להסתכל על דברים בצורה ארוכת טווח וללכת צעד צעד, ולא תמיד אנחנו יודעים לאן העולם הולך, הוא הולך לכל מיני מקומות.

אני רוצה גם להבהיר כמה דברים שהם בבחינת אגדות, למשל שהמגדלים עוצרים את האוויר. לא נכון. שיטת הבנייה הצפופה שהייתה בעיר תל-אביב יפו לפני המגדלים, לתושבי העיר חסמה את האוויר הרבה יותר, כי הצפיפות של הבניינים הרבה יותר גדולה. ולכן הבעיה של המגדלים איננה בלחוסם את האוויר, הבעיה היא רק שאותם אנחנו צריכים לבדוק מול משטרי רוחות,

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 45 -

מערבולות, צל, כל מיני דברים מהסוג הזה ועוד 1,001 דברים שצריך לבדוק אותם היטב, אבל זה לא העניין של בעיית אוויר לעיר תל-אביב יפו.
אני רוצה להגיד משהו לגבי התחנה המרכזית:
יש עובדה קיימת, היא קיימת. אני לא חושב שאם נעביר את התחנה המרכזית למקום אחר נפתור בעיה. אנחנו נייצר בעיה נוספת במקום אחר, את אותה בעיה. אני מאמין שבעית היסוד של התחנה המרכזית נבעה מהעובדה- שהכניסו לתוך שכונה שהייתה בנויה בדרך מסוימת, מפלצת שהכניסה לתוכה את כמות התנועה הזאת, כולל הגשרים הענקיים האלה וכד'. אבל תנסו לדמיין את העובדה שבעוד 20 שנה את התחנה המרכזית יקיפו 20 מגדלי משרדים שיבודדו אותה מאזורי המגורים. האם אז התחנה, גם אז תהיה מפגע? האם כאשר באזור התחנה המרכזית יגורו עוד כמה עשרות אלפי אנשים לא יצטרכו תחנה מרכזית? האם המקום הזה לא יוכל להיות מקום שוקק חיים שהוא גם קניון וגם דברים אחרים? האם תמיד- כשיש בעיה צריך לפתור אותה על ידי לסלק אותה? אני לא חושב ככה. אני חושב שצריך גם לפעמים להסכין עם מציאות קיימת ולראות איך מטפלים בה.
אני יכול להגיד לכם שאם תסתכלו על 20 השנים האחרונות- לא בנינו פה דברים חדשים. השדרות היו פה, שיפצנו אותן. היכל התרבות היה פה, שיפצנו אותו, הטיילת הייתה פה- שיפצנו אותה. עסקנו במה שיש ושיפרנו אותו. גם את תל-אביב לא נזיז מפה, היא תהיה פה.
ולכן, אנחנו צריכים להסתכל על הדברים בצורה הדרגתית ולראות איך אנחנו מטפלים בהם ומשפרים אותם, מבלי לחשוב שאם נגיד כל מיני דברים גדולים- זה הכל יקרה וידברו עליהם. לא כל דבר יקרה.
ולכן, ההתעסקות באקלים היא נושא חשוב מאוד.
דרך אגב, אני מאמין שבעוד 20 שנה יתעסקו באקלים בצורה הרבה יותר רצינית והרבה יותר מואצת, כי יסבלו ממנו הרבה יותר. ככה זה יקרה, מה לעשות?! האנושות לא עובדת מהראש, היא עובדת מהמקום שבו דוקרים אותך. וכל זמן שזה לא קורה, לא עושים.
לכן חשובה מאוד ההתייחסות והתכנית, ולהיות חלק ממה שקורה בעולם, ולהתקדם ולעשות, ולברר ולהכין תשתיות ולהתמודד עם ניסיונות בכל התחומים, גם של אנרגיה כזאת וגם של אנרגיה כזאת, וגם חלחולים כאלה וגם חלחולים אחרים, וגם הצללה כזאת וגם הצללה כזאת, ובאמת- פתאום אנחנו רואים בתל-אביב היום דברים שלא רואים אותם במקומות אחרים, גם בתחום ההצללה.
יש דבר אחד לדעתי שבו, שוב, לטעמי, יש הטעיה של הציבור, ואני צריך להגיד בו מילה. אני לא חושב שאנחנו כורתים יותר מידי עצים. אני חושב שאנחנו לא נוטעים מספיק עצים.

מר בן עמי:

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 46 -

זה גם נכון.

מר רון חולדאי – ראש העירייה:

כי מה שאנחנו צריכים לטובת הרכבת הקלה אין לי ברירה, אי אפשר לשמור אותם. ועצים, דרך אגב, יש להם גם נטייה מידי פעם להפיל כנף, ובסוף גם למות. ויש תחלופה. ולכן צריך לנטוע הרבה עצים לאורך זמן. ואם תסתכלו איפה העיר הירוקה בעיר, ראיתם את הכתם הירוק, הוא לא צמחים במגזר הציבורי, הוא צמחים וצמחיה במגזר הפרטי. ולזה אחראי מי שעשה את

התכנית של גדם, שייצרה את הגינות הפרטיות והעצים בתוך הגינות, שהם כמות העצים הגדולה ביותר באזור הזה של העיר, שזה דבר מדהים, שכל הזמן לוחצים להשמיד אותם על ידי לעשות בהם חניות.

מר לדיאנסקי:

זה מה שקורה. כי אם אנחנו בונים מרתף חנייה על 85% תכנית, לא נשאר מקום לעצים, וזה חלק מהתהליך שאנחנו עוברים היום במסגרת התמ"אות למיניהן.

מר רון חולדאי – ראש העירייה:

נכון. אבל אנחנו גם לוחצים שתהיה יותר חנייה. הכל יש. רוצים הכל. אי אפשר שיהיה הכל. לכן, אני באמת מברך על התכנית הזאת-שהיא מקצועית, היא יסודית, היא עונה ומטפלת בהרבה מאוד היבטים אם לא בכולם. בהכל אי אפשר- כי תמיד יש משהו שאתה לא עושה, אבל בסה"כ תכנית הוליסטית מאוד מאוד יפה, ואנחנו נצטרך להתקדם, להתקדם עקב בצד אגודל. איך אומרים? עקב בעקבות אגודל.

מר בן עמי:

עקב בצד אגודל.

מר רון חולדאי – ראש העירייה:

בצד אגודל?

מר לדיאנסקי:

עקב בצד אגודל, כן.

מר רון חולדאי – ראש העירייה:

**פרוטוקול ישיבת הנהלה מס' 13
מתאריך י"ג אב תש"ף (3/8/2020)**

- 47 -

OK, אמרתם, אני מקבל.

אז אנחנו צריכים לעשות את זה, אני מודה לכולם, תודה רבה.

מר בן עמי:

תודה. וגם תכנית העצים היא בדרך אליך, להוסיף עצים.

מר רון חולדאי – ראש העירייה:

חברים, תודה רבה לכולם.

הישיבה נעולה

מנחם לייבה
מנכ"ל העירייה

גלילה בן-חורין
מזכירת מועצה
ע' מנכ"ל העירייה